

Monitoring OPDC Utrecht

Zevende meting

Regiomonitor Utrecht Voortijdig schoolverlaten

R. Kennis
T. Hilkens
T. Eimers

KBA Nijmegen

MONITORING OPDC UTRECHT: ZEVENDE METING

Monitoring OPDC Utrecht: zevende meting

R. Kennis
T. Hilkens
T. Eimers

KBA Nijmegen

KBA Nijmegen
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024- 382 32 40 / info@kbanijmegen.nl

R. Kennis
T. Hilkens
T. Eimers

Monitoring OPDC Utrecht: zevende meting
ISBN 978-94-92743-04-6
NUR 840

© 2017 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Inleiding 1

2 OPDC Utrecht als passende plek 3
2.1 Passende plek gezien problematiek 4
2.2 Passende, succesvolle ondersteuning? 9
2.3 Kernpartneraanpak 15
2.3.1 Betrokkenheid en rol van de kernpartners bij OPDC Utrecht 16
2.3.2 Opbrengsten van de kernpartneraanpak 20
2.3.3 Een doorgaande schoolloopbaan realiseren 23

3 Doorgaande schoolloopbaan 29
3.1 Herkomst instromers OPDC Utrecht 29
3.2 Vervolg schoolloopbaan 31
3.2.1 Start It 32
3.2.2 Make It 35
3.2.3 Link It 39
3.2.4 Do It 42
3.2.5 I-klas 47
3.3 Vso als passend alternatief? 49
3.3.1 Succes in termen van vsv 50
3.3.2 Diplomering op of onder het niveau van de startkwalificatie 52
3.3.3 Instroom op OPDC Utrecht vanuit het (V)SO 54

4 Samenvattende conclusies en beschouwing 57

Bijlage 1 – Methodiek van de probleemprofielen 63
Bijlage 2 – Type doelen per probleemgebied 67
Bijlage 3 – Realisatie van doelen per probleemgebied 69
Bijlage 4 – Realisatie van doelen per leerling 73
Bijlage 5 – Gemiddelde verblijfsduur op OPDC Utrecht 77
Bijlage 6 – Behaalde vo- en mbo-diploma’s tot en met oktober 2016 79

1 Inleiding

OPDC Utrecht is bedoeld voor leerlingen die als gevolg van een stapeling van problematiek tijdelijk geen onderwijs kunnen volgen in het regulier vo. Vaak is nog niet duidelijk wat (op termijn) de best passende plek is: regulier vo of vso. In principe is een plaatsing op OPDC Utrecht voor maximaal twee jaar. Gedurende die periode kunnen leerlingen onderwijs volgen en krijgen zij extra ondersteuning en intensieve begeleiding bij het aanpakken van hun problemen. Dat gebeurt in de vorm van arrangementen op maat. Het OPDC werkt hiervoor samen met verschillende onderwijs- en ondersteuningsinstellingen. Naast onderwijs en ondersteuning aan leerlingen op het OPDC, versterkt OPDC Utrecht ook de preventieve functie van het reguliere onderwijs. Het OPDC vervult – als tussenvoorziening en expertisecentrum – dan ook een voortrekkersrol in de vormgeving en invulling van passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband Sterk VO.

Leerlingen op OPDC Utrecht zitten in verschillende programma's. We geven hieronder een korte beschrijving.

Start It is bedoeld voor leerlingen uit leerjaar 1. De meeste leerlingen stromen rechtstreeks in van het (speciaal) basisonderwijs.
Make It is het programma voor leerlingen uit het tweede en derde leerjaar van het OPDC. Leerlingen stromen in vanuit het vo of stromen vanuit Start It door.
Binnen *Link It* wordt onderwijs op vmbo-niveau verzorgd voor leerlingen uit leerjaar 4.
Do It is het meest praktisch ingerichte programma. Leerlingen in Do It kunnen een vmbo-LWT volgen of doen de entreeopleiding.
De *I-klas* is bedoeld voor leerlingen met zware internaliserende problematiek. Het programma is niet gekoppeld aan één bepaald leerjaar; in de (verschillende) I-klassen zitten leerlingen uit alle leerjaren.

Regiomonitor VSV Utrecht
Sinds de oprichting van OPDC Utrecht worden de leerlingen in hun schoolloopbaan gevolgd in het kader van de Regiomonitor VSV Utrecht. Door middel van de monitoring wordt nagegaan in hoeverre leerlingen op het OPDC passende ondersteuning krijgen en werken aan het omgaan met en verminderen van hun problemen. Ook na uitstroom blijven de leerlingen gevolgd worden in hun schoolloopbaan.
Eind 2016 / begin 2017 is de zevende meting uitgevoerd. Deze meting heeft betrekking op de leerlingen die in het schooljaar 2015-2016 nieuw zijn ingestroomd en op leer-

lingen die in ditzelfde schooljaar het OPDC hebben verlaten. De hoofddoelen van Passend Onderwijs – het bieden van een *passende plek* en een *doorgaande schoolloopbaan* voor iedere leerling – zijn net als in de voorgaande metingen als kader voor de rapportage gebruikt. Daarnaast wordt in deze rapportage op twee specifieke thema's ingegaan.

Kernpartneraanpak
Bij de vraag in hoeverre leerlingen op OPDC Utrecht passend en succesvol ondersteund zijn is in deze rapportage specifiek aandacht voor het functioneren en de meerwaarde van de kernpartneraanpak. Met de invoering van Passend Onderwijs en de decentralisatie van de Jeugdhulp in 2014 is Samenwerkingsverband Sterk VO samen met de gemeenten Utrecht en Stichtse Vecht gaan werken volgens de kernpartneraanpak. In deze aanpak beogen Leerplicht, Jeugdgezondheidszorg, het VO-team Jeugd & Gezin vanuit de gemeente en de Begeleiders Passend Onderwijs vanuit Sterk VO een samenhangende aanpak te bieden voor kwetsbare jongeren en gezinnen, die vaak extra ondersteuning nodig hebben op meerdere vlakken. In deze rapportage wordt gekeken naar wat de kernpartneraanpak oplevert op het niveau van OPDC Utrecht in het versterken van de basis en naar de betekenis van de aanpak in het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan op het niveau van de individuele leerlingen.

Doorstroom naar het vso
Het tweede thema is de relatie die er bestaat tussen OPDC Utrecht en het vso. In de afgelopen jaren is een toenemende uitstroom richting het vso zichtbaar. In de rapportage over de zesde meting is de conclusie getrokken dat het OPDC steeds meer als brug tussen het vso en het regulier onderwijs is gaan functioneren. In de huidige rapportage wordt gekeken naar het uitstroomresultaat van de groep vso-uitstromers op langere termijn. Was de keuze voor uitstroom richting vso passend? In hoeverre is – ook in relatie tot leerlingen die naar regulier onderwijs uitstromen – er sprake van een doorgaande schoolloopbaan en is het beeld van succes op langere termijn (diploma, startkwalificatie) een andere? Dezelfde vragen worden ook beantwoord voor leerlingen die *instromen* op het OPDC vanuit het speciaal onderwijs.

Leeswijzer
In het volgende hoofdstuk wordt aan de hand van de problematiek en ondersteuningsvragen waarmee leerlingen instromen bekeken in hoeverre OPDC Utrecht een passende plek is voor deze leerlingen. Op het OPDC worden de leerlingen ondersteund en geholpen met deze problemen en vragen. We bekijken in hoeverre het OPDC hierin slaagt en op welke manier de kernpartneraanpak hieraan bijdraagt. In hoofdstuk 3 staat de 'doorgaande schoolloopbaan' centraal. Na een korte blik op de herkomst van waaruit leerlingen instromen wordt vervolgens aandacht besteed aan het vervolg van de schoolloopbaan na uitstroom. Hier komt ook de vraag naar het effect van uitstroom richting vso op de lange(re) termijn terug.

2 OPDC Utrecht als passende plek

In dit hoofdstuk kijken we naar de vraag in hoeverre OPDC Utrecht een passende plek is voor de leerlingen die zij binnen heeft. Daarbij wordt eerst gekeken naar de problematiek en ondersteuningsvragen van de doelgroep die bij OPDC Utrecht instroomt. Vervolgens wordt gekeken naar de mate waarin OPDC Utrecht er in slaagt passende ondersteuning te bieden en problemen van de leerlingen aan te pakken. De mate waarin leerlingen zijn ondersteund bij hun problemen noemen we het *intern rendement*. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar de betrokkenheid en meerwaarde van de kernpartners.

We starten eerst met een kort overzicht van de instroom in het OPDC in 2015-2016.

2.1 Instroom in het OPDC in 2015-2016

Er zaten in 2015-2016 182 leerlingen op OPDC Utrecht. Daarvan zijn er in 2015-2016 108 nieuw ingestroomd, in vier gevallen betrof dit een crisisplaatsing. Tien leerlingen hebben eerder ook al op het OPDC gezeten: zij zijn reeds in 2013-2014 of 2014-2015 uitgestroomd, maar zijn in 2015-2016 toch weer bij het OPDC ingestroomd. Het gaat om vier leerlingen die uitgestroomd waren richting vso en zes leerlingen die uitgestroomd waren richting regulier vo. Twee van de vier vso-uitstromers zijn op OPDC Utrecht ingestroomd vanuit een reguliere school voor voortgezet onderwijs.

Tabel 2.1 toont het aantal nieuw ingestroomde leerlingen per programma en zet dit af tegen voorgaande schooljaren. De indeling in programma's is in 2015-2016 voor het laatst door OPDC Utrecht gebruikt. Met ingang van 2016-2017 wordt een indeling gemaakt in leerjaar en niveau. De I-klassen blijven als aparte klassen wel bestaan.
Tabel 2.1 maakt zichtbaar dat de instroom bij OPDC Utrecht in 2015-2016 fors gedaald is ten opzichte van voorgaand jaar. Een vergelijking over de tijd wijst uit dat hoewel de instroom schommelt per jaar – hoge en lagere instroom wisselen elkaar af – deze over het algemeen redelijk stabiel blijft. Eerder onderzoek door KBA Nijmegen bevestigt dit beeld en stelt dat de sterke variatie in instroom mogelijk verklaard wordt door ontwikkelingen bij de aanleverende scholen.[1]

1 Eimers, T., & Hilkens, T. (2016). *Factsheet daling instroom OPDC Utrecht*. KBA Nijmegen.

Tabel 2.1 – Aantal en percentage nieuw ingestroomde leerlingen per jaar en per programma OPDC Utrecht (exclusief crisisplaatsingen)

	Cohort 2009-2010		Cohort 2010-2011		Cohort 2011-2012		Cohort 2012-2013		Cohort 2013-2014		Cohort 2014-2015		Cohort 2015-2016	
Programma	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Start It	**92**	**42**	**75**	**61**	**55**	**44**	**55**	**41**	**41**	**36**	**42**	**31**	**40**	**38**
Make It	**-**	**-**	**-**	**-**	**45**	**36**	**43**	**32**	**33**	**29**	**53**	**40**	**32**	**31**
- Leerjaar 2	-	-	-	-	18	15	24	18	19	17	25	19	6	6
- Leerjaar 3	-	-	-	-	27	22	19	14	14	12	28	21	26	25
Link It	**33**	**15**	**21**	**17**	**4**	**3**	**5**	**4**	**6**	**5**	**4**	**3**	**11**	**11**
Do It	**95**	**43**	**27**	**22**	**20**	**16**	**30**	**23**	**22**	**19**	**12**	**8**	**9**	**9**
I-klas	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**13**	**11**	**24**	**18**	**12**	**12**
- Leerjaar 1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	5	4	5	5
- Leerjaar 2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	2	1	2	2
- Leerjaar 3	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	11	8	4	4
- Leerjaar 4	-	-	-	-	-	-	-	-			6	4	1	1
Totaal nieuwe instroom	220	100	123	100	124	100	133	100	115	100	135	100	104	100

De daling van het totaal aantal nieuw ingestroomde leerlingen in 2015-2016 is vooral zichtbaar bij Make It (met name leerjaar 2) en de I-klas (met name leerjaar 3). Dit zijn juist de programma's waar de instroom in 2014-2015 fors was toegenomen. Opvallend is de stijging van de nieuwe instromers in Link It. De instroom is daar al jaren op een stabiel en laag niveau van circa 5 leerlingen. In 2015-2016 zijn 11 leerlingen nieuw ingestroomd.
De instroom in Start It en Do It is in 2015-2016 is vergelijkbaar met het jaar daarvoor. Bij Do It heeft de instroom zich na de daling in 2014-2015 niet hersteld. Het blijft moeilijk om Do It als de entreeopleiding voor overbelaste leerlingen neer te zetten.

2.2 Passende plek gezien problematiek

De vraag of OPDC Utrecht een passende plek is wordt eerst bekeken vanuit de problematiek van de leerlingen die in 2015-2016 op OPDC Utrecht zijn ingestroomd.

Om de problematiek van de instroom in beeld te brengen, wordt gebruikgemaakt van een methodiek waarmee het mogelijk is om voor elke deelnemer een eenduidig probleemprofiel op te stellen.

Probleemprofielen
Er worden in totaal vijf verschillende probleemprofielen bij jongeren onderscheiden:
- Gedragsproblematiek
- Persoonlijke problematiek
- Problemen in de studiehouding/-vaardigheden
- Problemen met het studieniveau
- Loopbaanproblematiek

In bijlage 1 is een nadere toelichting van de methodiek opgenomen. Hier volstaan we daarom met een korte toelichting. De profielen zijn hiërarchisch geordend; voor elke leerling is maar één profiel van toepassing. Hoogst in de hiërarchie staat het profiel Gedragsproblematiek, vervolgens Persoonlijke problematiek en zo door. Onderaan de ladder staat Loopbaanproblematiek. Een leerling met gedragsproblemen krijgt op deze manier altijd het profiel Gedragsproblematiek, ongeacht of er ook sprake is van nog andersoortige problemen. Een leerling met persoonlijke problemen komt altijd in het profiel Persoonlijke problematiek, ongeacht andere problemen, tenzij… er sprake is van gedragsproblematiek, want dan was immers het profiel Gedragsproblematiek van toepassing. Logischerwijs geldt voor het profiel Loopbaanproblematiek, dat leerlingen met dit profiel uitsluitend te maken hebben met loopbaanproblemen en met niets anders.
Het voordeel van deze methodiek is dat Gedragsproblematiek en Persoonlijke problematiek scherp af te bakenen is van studiekeuzeproblematiek.
Leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Gedragsproblematiek en leerlingen met meervoudige en multiproblematiek binnen het profiel Persoonlijke problematiek rekenen we tot 'overbelasten'.

Mate en ernst problematiek nieuwe instroom OPDC Utrecht
Voor het bepalen van de probleemprofielen is het OPP (ontwikkelingsperspectief plan) van de nieuw ingestroomde leerlingen gebruikt. Dit is voor 94 van de 108 nieuw ingestroomde leerlingen bekeken.[2]

Duidelijk wordt dat vrijwel alle leerlingen te maken hebben met zware en gestapelde problematiek. Gezien deze problematiek lijkt OPDC Utrecht een passende plek voor de betreffende leerlingen. In ieder geval is de problematiek van de leerlingenpopulatie niet te licht voor de intensieve ondersteuning die het OPDC biedt. Later in deze rapportage komen we terug op dit punt en wordt de vraag gesteld of een deel van de leerlingen niet een te zwaar profiel heeft.

Tabel 2.2 geeft een overzicht van de vijf probleemprofielen voor de nieuw ingestroomde leerlingen in 2015-2016.

2 Bij vier leerlingen is sprake van een crisisplaatsing. Tien leerlingen zijn voor de tweede keer ingestroomd. Voor beide groepen is het OPP niet bekeken.

*Tabel 2.2 – Percentage nieuw ingestroomde leerlingen behorend tot probleemprofiel**

	09-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16
Gedragsproblematiek	90	99	94	91	97	96	97
Persoonlijke problematiek	7	1	3	2	1	3	2
Problemen studiehouding / -vaardigheden	-	-	3	6	2	1	-
Problemen in niveau	2	-	-	1	-	-	-
Loopbaanproblematiek	-	-	-	-	-	-	1
Geen melding van problemen	-	-	1	-	-	1	-
Overbelasten	97	100	96	94	98	98	99
Totaal aantal nieuw ingestroomde leerlingen (N)	192 lln	75 lln	112 lln	125 lln	115 lln	122 lln	94 lln

* Leerlingen met dossiergegevens.

Net als in voorgaande jaren komt het profiel Gedragsproblematiek verreweg het meeste voor en op één leerling na valt iedereen binnen de definitie van ‘overbelast’. Slechts drie leerlingen hebben een ander probleemprofiel dan Gedragsproblematiek (2x Persoonlijke problematiek, 1x Loopbaanproblematiek).
Bij de enige niet-overbelaste leerling lijkt het waarschijnlijk dat sprake is van een summier en incompleet OPP. Alleen loopbaanproblematiek is nooit een reden om over te gaan tot plaatsing op OPDC Utrecht.
Bij de overbelaste leerlingen is vrijwel altijd sprake van een combinatie van gedragsproblemen met andersoortige problemen. In de volgende tabel zijn deze combinaties uitgesplitst. Daarbij is ook een onderscheid naar programma gemaakt.

Tabel 2.3 – Voorkomen van multiproblematiek binnen probleemprofiel Gedragsproblematiek voor nieuw ingestroomde leerlingen 2015-2016 (%)

	Start It	Make It	I-klassen
Naast gedragsproblemen, ook:			
• persoonlijke problematiek	78	88	91
• problemen studiehouding/-vaardigheden	93	100	82
• problemen opleidingsniveau	53	15	27
• loopbaanproblematiek	-	-	9
Totaal aantal leerlingen met probleemprofiel multiproblematiek Gedragsproblematiek	40 lln	26 lln	11 lln

* Percentuele gegevens over de *Link It* leerlingen en de *Do It* leerlingen cohort 2015-2016 zijn niet in de tabel gepresenteerd vanwege het kleine aantal nieuw instroomde leerlingen (Do It 7 leerlingen, Link It 7 leerlingen; multiproblematiek binnen profiel Gedragsproblematiek). De problematiek van deze leerlingen komt hieronder wel aan de orde.

De combinatie van problemen van *Start It* leerlingen is al jaren ongeveer hetzelfde. Dat betekent dat zij naast gedragsproblemen ook te maken met problemen op het gebied van studiehouding en -vaardigheden. Primair gaat het daarbij om problemen met *studievaardigheden* zoals concentratieproblemen en in mindere mate moeite met plannen en het ontbreken van structuur en onzelfstandigheid. Problemen met studievaardigheden spelen vaker een rol bij Start It leerlingen dan bij leerlingen van de andere programma's. Problemen in de *studiehouding* – met name verzuim – komen (nog) niet zo veel voor.
Het percentage leerlingen bij Start It dat behalve gedragsproblemen te maken heeft met persoonlijke problemen is ook groot, bijna 80 procent. Vaak gaat het om problemen in de thuissituatie, voornamelijk pedagogische onmacht bij de ouders, en in mindere mate om gezondheidsklachten.
Over de jaren heen is een ontwikkeling zichtbaar dat een steeds kleiner deel van de Start It instromers naast gedragsproblemen ook problemen hebben met het opleidingsniveau. Dat lijkt samen te hangen met het opleidingsniveau van de leerlingen. Een groter deel van de leerlingen volgt onderwijs op vmbo-t niveau. En uit de OPP's komt naar voren dat hoe hoger het opleidingsniveau van de leerling, hoe minder vaak sprake is van niveauproblematiek. Ondanks de daling is dit percentage echter nog altijd groter dan bij de overige programma's.

Nieuw ingestroomde leerlingen bij *Make It* hebben naast gedragsproblemen ook problemen op het gebied van studiehouding en -vaardigheden. Anders dan bij Start It leerlingen gaat het zowel om problemen in de studie*houding* – zowel motivatieproblemen als verzuim – en om problemen met studie*vaardigheden* – vooral concentratieproblemen. Niveauproblemen spelen nauwelijks een rol.

Over de jaren heen heeft een steeds groter deel van de Make It instroom te maken met persoonlijke problematiek. Het gaat vaak om problemen in de thuissituatie (pedagogische onmacht, ruzies thuis), lichamelijke problematiek (energetische problemen, medicatiegebruik) of een combinatie daarvan. De groep met persoonlijke problematiek was altijd al groot, maar is nog groter geworden. Dit duidt op een verzwaring van de leerlingenpopulatie bij Make It.

Do It telde in 2015-2016 negen nieuw ingestroomde leerlingen, waarvan zeven leerlingen binnen het profiel multi-gedragsproblematiek vallen. Net als bij Make It hebben zij behalve gedragsproblemen allemaal ook problemen op het gebied van zowel studiehouding als studievaardigheden. Vijf leerlingen hebben ook persoonlijke problemen, waaronder gezondheidsklachten (vnl. medicatiegebruik), en in mindere mate problemen in de thuissituatie.

Bij Link It zijn in 2015-2016 11 leerlingen ingestroomd, van wie acht nooit eerder op OPDC Utrecht hebben gezeten. Van deze acht leerlingen vallen zeven binnen het profiel multi-gedragsproblematiek. Zij hebben behalve gedragsproblemen ook problemen op het gebied van studiehouding en -vaardigheden. Net als bij Start It leerlingen concentreert deze problematiek zich rondom studie*vaardigheden,* voornamelijk concentratieproblemen en moeite met plannen. Drie leerlingen kampen tevens met persoonlijke problemen en met niveauproblemen.

In de I-klassen (Integratieklassen) stromen leerlingen in met zware internaliserende problematiek. Het gaat om een kwetsbare groep kinderen, die zich niet kunnen handhaven in de andere klassen van het OPDC. Alle nieuw ingestroomde leerlingen hebben te maken met multi-gedragsproblematiek. De aard van deze gedragsproblemen is wel duidelijk anders en veel vaker internaliserend. Ook problemen op het gebied van sociale vaardigheden en psychische stoornissen komen veel meer voor ten opzichte van leerlingen uit de andere programma's.
Leerlingen in de I-klas hebben ten opzichte van de overige programma's, naast gedragsproblemen, vaker te maken met persoonlijke problematiek. Dat percentage is fors gestegen ten opzichte van voorgaand jaar (van 67% naar 91%). Veelvoorkomende problemen zijn medicijngebruik (door gezondheidsproblemen of als gevolg van bijvoorbeeld ADHD) en het hebben van een chronische ziekte, maar ook problemen in de thuissituatie, waaronder pedagogische onmacht bij ouders.
Naast bovenstaande problemen kampen veel leerlingen ook met problemen in de studiehouding. Vooral verzuimgedrag speelt daarbij een grote rol. De jeugdarts geeft aan dat het vaak om psychiatrisch verzuim gaat; (deels) geoorloofd verzuim dat zeer lastig aan te pakken is.

De zware problematiek van veel leerlingen is ook terug te zien in de hulpverlening die zij krijgen van externe partijen. In bijna 80 procent van de leerlingen is ten minste één

hulpverlenende instantie of kernpartner betrokken. Meest voorkomende instanties zijn het VO-team, Leerplicht en SMW. Maar ook BJZ, GGZ, SAVE en psycholoog zijn vaak bij leerlingen betrokken. Gemiddeld genomen hebben leerlingen met twee hulpverlenende partijen te maken. Bij Linkt It krijgen minder leerlingen hulpverlening (50%), leerlingen uit de I-klas hebben juist vaak met meerdere (gemiddeld 2,7) hulpverlenende instanties te maken. Zeker bij de I-klassen is een nauwe samenhang zichtbaar met de internaliserende problematiek waar de meeste leerlingen mee te maken hebben. Zo is een groot deel van hen in begeleiding bij een psycholoog of SMW. Ook is de schoolarts vaak betrokken.

Instroomgroep
Uit bovenstaande alinea's blijkt duidelijk dat OPDC Utrecht een leerlingenpopulatie heeft met zware, gestapelde problematiek. Ook in vorige metingen van het OPDC kwam de zwaarte van de problematiek duidelijk terug, maar toch lijken de ondersteuningsvragen van instromende leerlingen steeds groter en complexer te worden. Dat is ook af te leiden uit de groeiende doorstroom richting het vso. Per mei 2017 is daarom gekozen om de indeling van OPDC Utrecht te veranderen. In plaats van de verschillende programma's (Start It, Make It, etc.) wordt een indeling gemaakt in onder- en bovenbouw. Alle nieuwe leerlingen starten in een instroomgroep. In deze groep kunnen leerlingen eerst 'landen' en ligt de focus naast onderwijs sterker op ondersteuning (zorg, basisvaardigheden om in een groep te functioneren). Door middel van observatie en determinatie wordt ook gekeken wat een leerling nodig heeft en 'wat werkt'. Bij doorstroom naar een reguliere klas binnen het OPDC ligt op deze manier een goed begeleidingsplan klaar. De leerlingen kunnen op vaste momenten uitstromen richting een reguliere klas op het OPDC. De gedachte is dat dit de groepsdynamiek binnen deze reguliere klassen op een positieve manier beïnvloed, waardoor het rustiger wordt in de klas en het leerklimaat verbetert.

2.3 Passende, succesvolle ondersteuning?

Zoals in de vorige paragraaf uitgebreid naar voren is gekomen, is de problematiek van vrijwel alle leerlingen zwaar en gestapeld. Ondanks die problematiek is het doel wel om leerlingen binnen twee jaar weer terug te schakelen naar regulier onderwijs. Voor leerlingen in de bovenbouw is dat meestal geen reële optie meer vanwege de profielkeuze en het vakkenpakket. Voor deze leerlingen wordt ingezet op diplomering binnen het OPDC. Als uitstroom naar regulier vo geen optie is, wordt gekeken welke andere plek passend is. In de afgelopen jaren is dat steeds vaker vso gebleken.

Voor een succesvolle (terug)schakeling naar regulier vo is het belangrijk dat de leerling leert omgaan met zijn problemen of liever nog dat problemen worden opgelost. Voor alle leerlingen geldt dat OPDC Utrecht de leerlingen intensief ondersteunt en helpt bij

hun problemen. Daarbij wordt de verbinding gezocht met jeugdhulp en de zorg daaromheen. Binnen het OPDC is sprake van laagdrempelige jeugdhulpverlening (jongerenwerk in de school, sport sova). Daarnaast werkt het OPDC nauw samen met de begeleider Passend Onderwijs, Leerplicht, Jeugdarts en het VO-team Jeugd & Gezin in de kernpartneraanpak. Met deze werkwijze volgens het principe één kind, één gezin, één plan wordt geprobeerd integrale ondersteuning te bieden voor de problematiek en ondersteuningsvragen van de leerling.

De mate waarin leerlingen zijn ondersteund bij hun problemen noemen we het *intern rendement*. Aan de hand van het OPP van de leerling is onderzocht welke doelen er zijn gesteld en in hoeverre de gestelde doelen behaald zijn. Door de situatie bij instroom te vergelijken met de situatie bij uitstroom wordt zichtbaar welke ontwikkeling de leerling heeft doorgemaakt.

In 2015-2016 zijn in totaal 120 leerlingen uitgestroomd, waaronder vijf leerlingen vanuit een crisisplaatsing. Deze vijf leerlingen zijn niet meegenomen in de analyse; van de andere 115 leerlingen bleken 113 OPP's bruikbaar. Twee leerlingen die naar het buitenland zijn vertrokken zijn buiten beschouwing gelaten. Tabel 2.4 geeft een overzicht.

Tabel 2.4 – Overzicht benodigde informatie analyse intern rendement

	Aantal leerlingen, waarbij:	
	benodigde informatie beschikbaar	benodigde informatie niet beschikbaar
Start It	26	1
Make It	32	-
Link It	21	1
Do It	12	-
I-klas	22	-
Totaal	113	2

Ondersteuningsbehoefte

In het OPP zijn verschillende probleemgebieden onderscheiden. Bij instroom worden voor elke leerling doelen opgesteld binnen deze probleemgebieden. Het gaat om doelen op het gebied van Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan, Werkhouding, Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling, Veiligheid en verzuim, Thuissituatie en vrije tijd en Gezondheid. Bij circa 20 procent van de leerlingen (23 leerlingen) zijn op alle zes deze gebieden doelen geformuleerd, maar gemiddeld genomen op circa vier probleemgebieden. De volgende tabel laat per programma en probleemgebied zien bij welk deel van de leerlingen doelen zijn gesteld.

Tabel 2.5 – Percentage leerlingen waar doelen zijn gesteld (in startdocument), per programma

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal
Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan	93	94	100	100	100	97
Werkhouding	100	97	86	92	95	95
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling*	96	100	86	67	91	91
Veiligheid en verzuim	42	63	33	92	68	57
Thuissituatie en vrije tijd	85	53	29	17	45	50
Gezondheid	42	56	14	8	45	38

* GGZ-problematiek valt onder de noemer Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het vaakst zijn doelen gesteld op het gebied van Cognitieve en didactische ontwikkeling/loopbaan, Werkhouding en Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling. Bij vrijwel alle leerlingen (> 90%) is het doel dat zij zich positief op deze gebieden ontwikkelen. Binnen deze gebieden zijn, afhankelijk van het onderwijsprogramma, wel verschillende soorten doelen gesteld. Zo ligt op het vlak van Cognitieve en didactische ontwikkeling bij Start It en Make It de nadruk op het vaststellen van achterstanden en het (gaan) functioneren op het hoogst haalbare niveau, terwijl in de hogere leerjaren (Do It, Link It en ook Make It) de focus vooral ligt op het behalen van een diploma. Op het vlak van Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling zijn ook de verschillen tussen de I-klas en de andere programma's goed zichtbaar. Bij de I-klas worden veelal doelen gesteld die te maken hebben met sociale vaardigheden en het verminderen van negatieve gevoelens, terwijl in de andere programma's de nadruk meer ligt op het verminderen van negatief gedrag, leren luisteren, de omgang met anderen en zicht bieden op het eigen gedrag.

Op de andere gebieden worden beduidend minder vaak doelen gesteld, hoewel toch nog steeds vaak bij 40-50 procent van de leerlingen. Ten opzichte van de vorige meting is een opvallende toename zichtbaar bij het probleemgebied Veiligheid en verzuim; in de vorige meting werd bij 40 procent van de leerlingen doelen op dit gebied geformuleerd, in de huidige meting (2015-2016) gaat het om 57 procent van de leerlingen. Die toename is vooral zichtbaar bij leerlingen van Start It, Make It en Do It. Onduidelijk is of de ernst van het verzuim bij leerlingen is toegenomen of dat er sprake is van meer alertheid op dit gebied. Ook doelen op het vlak van Gezondheid komen steeds vaker voor. Ten opzichte van twee jaar geleden worden bij dubbel zo veel leerlingen doelen op dit gebied gesteld.

Naast een ander type doelstellingen binnen de probleemgebieden, worden de verschillen tussen de programma's ook zichtbaar bij de gebieden Gezondheid, Veiligheid en verzuim en Thuissituatie en vrije tijd. Bij Do It zijn bij bijna alle leerlingen doel(en) gesteld op het vlak van Veiligheid en verzuim. Dat past bij de verzuimproblematiek van

deze leerlingen. Op de probleemgebieden Thuissituatie en vrije tijd en Gezondheid zijn bij Do It leerlingen juist heel beperkt doelen geformuleerd, maar toch hebben (in algemene zin) de meeste Do It leerlingen wel met problemen op deze vlakken te maken. Ook bij Link It worden niet vaak Gezondheidsdoelen geformuleerd. Dat hangt samen met het feit dat deze problematiek ook relatief weinig bij deze leerlingen voorkomt. Bijlage 2 geeft een compleet overzicht van het type doelen dat is geformuleerd per probleemgebied.

Realisatie van doelen
Om te bepalen of de leerlingen op OPDC Utrecht passende ondersteuning hebben gekregen, is gekeken naar de mate waarin de leerlingen de geformuleerde doelen weten te bereiken. Voor leerlingen die er nauwelijks of slecht in slagen om met hun problemen om te gaan, is het OPDC geen passende plek gebleken. Zij hebben zich immers onvoldoende ontwikkeld en doen faalervaringen op. Andersom zijn leerlingen die wel (veel) progressie boeken klaar voor een volgende stap in hun schoolloopbaan, een stap richting minder intensieve ondersteuning.

In de OPP's van de leerlingen is gekeken in hoeverre de ondernomen activiteiten leiden tot het behalen van de doelen. Dat gaat op sommige probleemgebieden beter dan op andere probleemgebieden. Om een vergelijking te kunnen maken, is voor elk probleemgebied een gemiddelde score berekend. Er zijn scores toegekend aan de mate waarin doelen zijn behaald:
- Doel is niet behaald: score 0
- Doel is deels behaald[3]: score 1
- Doel is volledig behaald: score 2

De gemiddelde score is weergegeven in tabel 2.6.

3 Het deels behalen van doelen kan betekenen dat er wel verbetering is, maar nog niet zoals geformuleerd in het doel, maar kan ook betekenen dat meerdere doelen waren gesteld op het betreffende probleemgebieden dat sommige doelen wel zijn behaald en anderen niet.

Tabel 2.6 – Realisatie doelen per probleemgebied

			Percentage leerlingen, waarbij:		
Probleemgebieden	Aantal leerlingen waar doel is gesteld	Gemiddelde score zesde meting	doelen volledig behaald	doelen deels behaald	doelen niet behaald
Cognitieve en didactische ontwikkeling/loopbaan	109	1,23	53	21	26
Werkhouding	106	1,08	41	26	33
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling	100	0,99	35	29	36
Veiligheid en verzuim	60	1,05	43	18	38
Thuissituatie en vrije tijd*	50	1,62	68	26	6
Gezondheid[1]	36	1,11	47	17	36

* Binnen de categorie Gezondheid is bij twee leerlingen onduidelijk of de doelen zijn behaald (dit komt in het eindverslag niet duidelijk naar voren).

De gemiddelde score op de meeste probleemgebieden ligt in de buurt van de 1. Dat wil zeggen dat het doel niet volledig is behaald, maar er wel een positieve ontwikkeling heeft plaatsgevonden. Het gemiddelde cijfer van rond de 1 geeft echter een geflatteerd beeld, omdat de uitersten (wel volledig behalen en niet behalen van een doel) er niet zichtbaar in zijn.
Positief is dat het OPDC erin slaagt om – afhankelijk van het probleemgebied – 35 tot 68 procent van de leerlingen de doelen volledig te laten halen. Dat gaat bij doelen op het gebied van Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling het moeilijkst en bij doelen die gerelateerd zijn aan de thuissituatie en vrije tijd het meest eenvoudig. Een grotere groep, zo'n twee derde tot driekwart van alle leerlingen ontwikkelt zich in ieder geval gedeeltelijk. Over de jaren heen schommelt het jaarlijkse beeld licht, maar zijn geen grote veranderingen zichtbaar. Tabel 2.7 laat over de jaren zien in hoeverre de leerlingen alle doelen volledig weten te bereiken.

Tabel 2.7 – Realisatie doelen per leerling: percentage leerlingen dat doelen volledig behaald (%)

Doelrealisatie	2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
100 procent	12	10	23	18	16	14	18	16
76-99 procent	7	6	3	2	-	-	6	5
51-75 procent	18	15	18	14	19	17	25	22
26-50 procent	39	33	23	18	33	29	20	18
1-25 procent	22	19	20	16	14	12	17	15
0 procent	19	16	41	32	31	27	27	24
Totaal aantal leerlingen (N)	117	100	128	100	113	100	113	100

Hoewel de meerderheid van de leerlingen een positieve ontwikkeling doormaakt, is er ook een groep leerlingen die zeer weinig progressie boekt. Het gaat om leerlingen die geen of een zeer klein deel van de doelen (0-25%) *volledig* weet te bereiken. Ongeveer de helft van deze groep - zo'n 20 leerlingen – haalt het grootste deel van de gestelde doelen zelfs helemaal niet en maakt dus geen of zelfs een negatieve ontwikkeling door. Met name bij Do It en Make It is de groep leerlingen die weinig vorderingen maakt groot. Het gaat om meer dan de helft van de leerlingen die geen of bijna geen van de doelen volledig behaald (zie tabel 2.8). Zeker voor Do It leerlingen, vaak al wat ouder, moet de vraag gesteld worden in hoeverre de problematiek van leerlingen tijdig is gesignaleerd en of daar passend naar gehandeld is.

Tabel 2.8 – Realisatie doelen per leerling: percentage leerlingen dat doelen volledig behaald (%)

Doelrealisatie	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal
100 procent	31	9	24	-	9	16
76-99 procent	4	3	5	8	9	5
51-75 procent	27	19	10	25	32	22
26-50 procent	4	16	33	17	23	18
1-25 procent	15	19	10	25	9	15
0 procent	19	34	19	25	18	24
Totaal aantal leerlingen (N)	26	32	21	12	22	113

Leerlingen waarvan de problematiek niet afneemt, stromen vrijwel allemaal uit richting vso of Leerplicht[4]. OPDC Utrecht is voor deze leerlingen geen passende plek geweest en voor een deel van de vso-uitstromers was een eerdere schakeling naar vso, zonder tussenkomst van OPDC Utrecht, waarschijnlijk beter geweest. Een ervaring van 'falen' had er mogelijk mee voorkomen kunnen worden, net als een extra wisseling van school. Tegelijkertijd echter raakt deze constatering ook de vraag naar wat het OPDC als tussenvoorziening in het samenwerkingsverband Sterk VO kan bieden. Met deze positioneringsvraag heeft het OPDC zich in de afgelopen periode intensief bezig gehouden. Eén van de opbrengsten is de inzet van experts van het Kromme Rijn College in de examenklassen, om zo leerlingen naar het diploma en vervolgopleiding te helpen. Een pilot die in 2016-2017 is uitgevoerd, is succesvol gebleken. Alle leerlingen die in de pilot betrokken waren, zijn in opleiding gebleven en hebben zich voorbereid op het examen.

OPDC Utrecht noemt in het meerjarige ondersteuningsplan ook het grote belang van een integrale aanpak, met snelle inschakeling van specialistische hulp wanneer nodig. Om dit te bereiken wordt gewerkt met de kernpartneraanpak. De belangrijkste uitgangspunten en opbrengsten van deze aanpak staan centraal in de volgende paragraaf.

2.4 Kernpartneraanpak

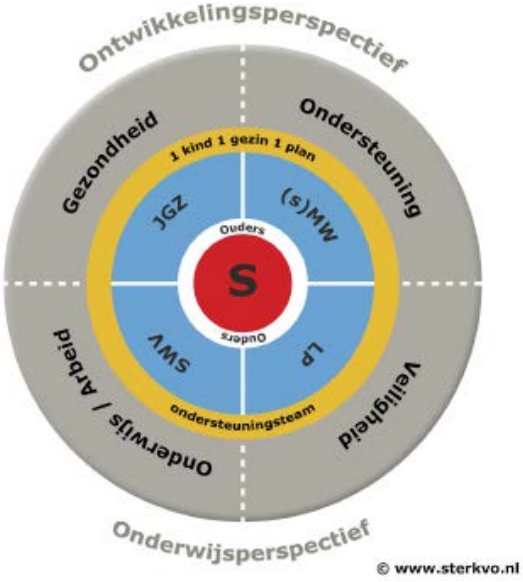
In de ondersteuning die leerlingen krijgen op OPDC Utrecht wordt de aansluiting gezocht met andere partijen. Er zijn een aantal kernpartners die een samenhangende aanpak beogen te bieden voor kwetsbare jongeren en gezinnen, die vaak extra ondersteuning nodig hebben op meerdere vlakken. Op deze manier wordt geprobeerd de leerprestaties en de sociale ontwikkeling van leerlingen verder te ontwikkelen.
Met de kernpartneraanpak wordt Passend Onderwijs nauw verbonden met (de decentralisatie van de) Jeugdhulp. De kernpartners zijn vanuit de gemeente Leerplicht, Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en het Buurtteam. Het Buurtteam werkt voor het vo in de vorm van een stedelijk VO-team Jeugd & Gezin. Vanuit Sterk VO zijn de begeleiders passend onderwijs (BPO) van de scholen kernpartner.

De verschillende kernpartners werken volgens dezelfde leidende principes:
1. Een sterke basis: goed onderwijs, gewoon opvoeden
2. Steun waar nodig: steun bij vragen in onderwijs, opvoeden en opgroeien
3. Speciaal als het moet: inzet van specialistische ondersteuning/voorzieningen.

In de aanpak wordt gewerkt volgens het principe van één kind, één plan, één regisseur en ouders worden altijd betrokken. De leidende principes zijn uitgewerkt in een model van de ondersteuningsstructuur. Figuur 2.1 geeft dit model weer.

4 2 leerlingen naar werk

Figuur 2.1 – Ondersteuningsstructuur in het VO

Bron: Sterk VO

De school vormt de kern van het model. Docenten, mentoren, teamleiders en interne ondersteuners verzorgen een sterke basis (de 'S' in het model). School, ouders en leerling zijn in deze sterke basis met elkaar verbonden.
De school is via de zorgcoördinator, de orthopedagoog en de teamleider verbonden met de kernpartners. De kernpartners bieden ondersteuning waar nodig en ondersteunen of adviseren de school waar deze er niet zelf uit komt. De kernpartners werken samen aan twee opdrachten:

1. Het versterken van de basis: de school versterken in de basisvaardigheden van goed onderwijs en ondersteuning op maat bij de schoolloopbaan van leerlingen; samen investeren in een goed werkende ondersteuningsstructuur op school, zodat meer leerlingen al op school de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.
2. Het ondersteunen van individuele leerlingen in het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan.

2.4.1 Betrokkenheid en rol van de kernpartners bij OPDC Utrecht

De verschillende kernpartners hebben in beide opdrachten ieder hun eigen 'werkgebied'. In figuur 2.1 zijn deze gebieden zichtbaar in de buitenste ring. De mate waarin de kernpartners betrokken zijn in de ondersteuning van individuele leerlingen – de tweede opdracht – verschilt bij OPDC Utrecht sterk per kernpartner, tabel 2.9 geeft een overzicht.

Tabel 2.9 – Betrokkenheid kernpartners, genoemd in OPP van de leerling, uitstroomcohort 2015-2016 (%)

	Start It %	Make It %	Link It %	Do It %	I-klas %	Totaal %
Leerplicht	12	25	14	83	50	31
VO-team Jeugd & Gezin	54	44	14	25	36	37
JGZ	7	13	-	25	32	14
Begeleider Passend Onderwijs	-	3	-	8	18	5

De cijfers in de bovenstaande tabel zijn gebaseerd op de informatie in de OPP's van de leerlingen. Bij in totaal 62 van de 113 uitgestroomde leerlingen (55%) is ten minste één kernpartner betrokken geweest. In de meeste gevallen gaat het om één kernpartner (31%), bij een kleiner deel om twee kernpartners (17%), vaak Leerplicht in combinatie met het VO-team. Bij 7 procent van de leerlingen zijn drie of zelfs vier kernpartners in de aanpak betrokken geweest.

Het VO-team Jeugd & Gezin en Leerplicht zijn als kernpartner het vaakst betrokken. Bij circa een derde van alle leerlingen hebben zij een rol in de ondersteuning van die individuele leerling. De jeugdarts of jeugdverpleegkundige is bij bijna 15 procent van de leerlingen betrokken en de BPO in 5 procent. In onderstaande alinea's wordt de rol en betrokkenheid per kernpartner toegelicht. Daarbij is ook informatie uit de OPP's gebruikt. Lang niet altijd is de precieze rol van kernpartners bij individuele leerlingen in het OPP verwoord. In die gevallen wordt alleen melding van betrokkenheid gemaakt, zonder verdere toelichting. Tabel 2.10 geeft een weergave van de doelstelling / reden van betrokkenheid zoals die in het OPP is vermeld.

Tabel 2.10 – Doelen van betrokken kernpartners, genoemd in OPP van de leerling, uitstroomcohort 2015-2016 (aantallen)

	LP N	VO-team N	JGZ N	BPO N
'Betrokken' (niet verder geconcretiseerd)	7	6	6	1
Op de hoogte gesteld / geïnformeerd	3	-	-	-
Aanpak of terugdringen van verzuim	20	-	4	1
Zoeken of regelen van geschikte uitstroomplek (perspectief)	10	-	-	4
Betrekken of ondersteunen van ouders	-	17	-	-
Begeleiding van de leerling	-	17	-	-
Aanpak of overleg over gezondheid van de leerling en relatie met de schoolgang	-	-	8	-
Overig	2	10	-	-
Totaal N*	35	42	16	6

* aantallen tellen niet op tot het totaal, er zijn soms meerdere doelen gesteld per kernpartner.

Leerplicht
Leerplicht is (samen met het VO-team Jeugd & Gezin) het vaakst betrokken in de ondersteuning van individuele leerlingen, het gaat om bijna één op de drie leerlingen, 35 leerlingen in totaal. Dat cijfer lijkt een onderschatting van de werkelijkheid. Leerplicht geeft bijvoorbeeld aan dat zij – door de zwaarte van de problematiek – bij vrijwel alle leerlingen uit de I-klas betrokken zijn. Dat is in een deel van de OPP's echter niet zichtbaar. Uit de OPP's blijkt de betrokkenheid bij leerlingen van Do It het grootst, dat geldt in mindere mate voor de leerlingen uit de I-klas. Deze uitkomst sluit aan bij de problematiek van deze leerlingen, zoals die eerder in dit hoofdstuk al is besproken.
In algemene zin heeft Leerplicht de opdracht in handhaving bij ongeoorloofd schoolverzuim en het stimuleren van de schoolgang. Dit is ook terug te zien in de OPP's van de leerlingen, want in bijna 60 procent van de gevallen waar Leerplicht bij betrokken is, is het doel om het verzuim terug te dringen. Daarnaast is Leerplicht bij de leerlingen van OPDC Utrecht ook regelmatig een belangrijke partner in het zoeken of regelen van een geschikte vervolgplek (10 leerlingen).
Naast de betrokkenheid bij individuele leerlingen heeft Leerplicht ook een taak in het versterken van de basis. Dat doen ze door OPDC Utrecht te ondersteunen bij het vormgeven van het verzuimbeleid, het neerzetten van de verzuimaanpak en door mee te denken over de processen die hier een rol in spelen, zoals het verzuimprotocol en de verzuimregistratie.

VO-team Jeugd & Gezin
Het VO-team is bij 42 leerlingen – ruim een derde – betrokken. De betrokkenheid is groter bij leerlingen in leerjaar 1 en 2. Hoe ouder de leerling, hoe minder vaak het VO-team betrokken is. Het VO-team is in werkelijkheid waarschijnlijk bij meer leerlingen/gezinnen betrokken dan in de OPP's is terug te vinden. Bij twaalf leerlingen (11%) is namelijk Samen Veilig (SAVE-team) betrokken, zónder dat in het OPP melding is gemaakt van betrokkenheid van het VO-team. Door de nauwe samenwerking van deze teams, is het onwaarschijnlijk dat VO-team niet bij de leerling / het gezin bekend is. Vermoedelijk is het OPP op dit punt niet volledig en is de eerder genoemde 37 procent een ondergrens.

Het VO-team wordt ingezet bij vragen van jongeren en hun ouders rondom bijvoorbeeld opvoeden en opgroeien, psychosociale problemen, huiselijk geweld, eenzaamheid, etc. In de kernpartneraanpak heeft het VO-team drie opdrachten: (1) het onderwijs toerusten op het bespreken van signalen en het tijdig betrekken van het VO-team bij schooloverstijgende vragen, (2) het tijdig en passend ondersteunen van gezinnen bij schooloverstijgende signalen/vragen en (3) het ondersteunen van gezinnen bij het leggen van de verbinding tussen de basishulp en het onderwijs, zodat samenhang tussen de ondersteuning op school en in het gezin ontstaat. In de OPP's van de leerlingen zijn

deze doelen niet zo duidelijk uiteen getrokken. Meest genoemde doelen zijn het betrekken of ondersteunen van de ouders en het begeleiden van de leerling (beide doelen bij ruim 40% van de leerlingen waar het VO-team betrokken is).

JGZ

JGZ is bij 16 van de in 2015-2016 uitgestroomde leerlingen (14%) betrokken geweest. Vergelijkbaar met Leerplicht is die betrokkenheid groter bij de oudere leerlingen, waar verzuim vaker een rol speelt. Daarnaast is de betrokkenheid groter bij leerlingen uit de I-klas. Dat hangt samen met de problematiek van die leerlingen, waar schoolgang vaak een belangrijk issue is.

De jeugdarts wordt ingeschakeld als een leerling vaak verzuimt, of als de school zich zorgen maakt over de gezondheid van een leerling. De taak van de jeugdarts is om het medische en psychiatrische verzuim te beoordelen en de belastbaarheid van de leerling te bepalen. Op basis daarvan wordt door de jeugdarts gekeken hoe het verzuim direct en stapsgewijs verminderd kan worden. Bij voortdurend verzuim kan op basis van de belastbaarheidsbepaling ook worden vastgesteld welk deel geoorloofd en welk deel ongeoorloofd is. Bij het ongeoorloofd verzuim wordt Leerplicht betrokken, zodat het verzuim kan worden tegengegaan.

In de OPP's zijn beide doelen ook terug te vinden. De focus ligt in de OPP's wel op de beoordeling van en het overleg over de gezondheid van de leerling en de relatie met de schoolgang.

BPO

De begeleider passend onderwijs is vanuit het 'werkgebied' onderwijs/arbeidsmarkt kritisch partner voor de school. Bij OPDC Utrecht is de BPO slechts bij 5 procent van de leerlingen betrokken, zes van de 113 leerlingen die in 2015-2016 zijn uitgestroomd. Dat kleine aantal moet volgens de BPO van OPDC Utrecht positief geduid worden: omdat de medewerkers van OPDC Utrecht zelf al zo veel onderwijsinhoudelijke expertise hebben, is de inbreng van de BPO in de ondersteuning van individuele leerlingen klein. Het OPDC kan dit in de meeste gevallen zelf goed oppakken. De meeste aandacht (en waarde) zit dan ook in de opdracht de basis te versterken. De doelen worden door de BPO in samenspraak met OPDC Utrecht bepaald en vloeien ook voort uit het ondersteuningsplan van OPDC Utrecht. Zo is de BPO onder andere verbinder naar het team Passend Onderwijs van Sterk VO, worden protocollen en procedures in het schakelen van leerlingen door de BPO ontwikkeld en onder de aandacht gebracht, en ondersteunt de BPO in de aanpak van thuiszitters. Volgens de BPO zit de meeste waarde in de ondersteuning bij de schakeling naar het vso, met name op die momenten dat het lastig of moeizaam gaat. Voor het kleine aantal leerlingen bij wie de BPO betrokken is, is deze doelstelling ook in het OPP benoemd: het zoeken of regelen van een geschikte uitstroomplek.

2.4.2 Opbrengsten van de kernpartneraanpak

De meerwaarde van de kernpartneraanpak, maar ook de uitdagingen die er nog zijn, kunnen in lijn met de tweeledige opdracht uiteen worden getrokken in resultaten voor de school als geheel (lukt het om de basis te versterken?) en resultaten op het niveau van de individuele leerlingen (draagt de betrokkenheid van kernpartners bij aan het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan?).

Het versterken van de basis
In het kernpartneroverleg denken de kernpartners mee over de ondersteuning van het OPDC schoolbreed. Elke drie weken wordt door de kernpartners, de teamleider, de orthopedagoog en de zorgcoördinator het gesprek gevoerd over hoe de processen (ver)lopen en welke verbeteringen hierin mogelijk zijn. Het doel is om dit gesprek thematisch in te steken en het niveau van individuele casussen te overstijgen. De kernpartners geven aan dat dit steeds beter gaat, maar nog verder omgebogen kan worden. In 2015-2016 is onder andere gesproken over de verbetering van bestaande en de ontwikkeling van nieuwe protocollen, zoals het protocol verslavende middelen; het gebruik van de verwijsindex; de toeleiding naar de aanvraag van een TLV en verbeterpunten hierin, zoals de rol van de BPO en het VO-team; het contact met ouders als leerlingen naar het vso worden verwezen, etc. Zowel het OPDC als de kernpartners geven aan dat de kernpartneraanpak ertoe heeft geleid dat een aantal processen nu duidelijker zijn neergezet, bijvoorbeeld rondom ziekteverzuim en de schakeling naar onder andere het vso.

Opbrengsten en meerwaarde
De kernpartners en OPDC Utrecht zijn positief over de samenwerking. Die wordt als open en (doch) kritisch omschreven. De kernpartners zijn één vast dagdeel per week fysiek aanwezig bij OPDC Utrecht. Dit draagt bij aan de goede samenwerking, evenals het feit dat er sprake is van vaste kernpartners per school. Men is positief over de rol van de kernpartners als ‘critical friend’ en het feit dat inhoudelijk gewerkt wordt vanuit het belang van de leerling – dit komt de kwaliteit van de samenwerking ten goede. Naast een goede samenwerking is de betrokkenheid groot: iedereen is welwillend en bereid tot meedenken.

De kernpartners geven aan dat rollen en taken van elke partner in het afgelopen jaar steeds duidelijker zijn geworden en de gezamenlijke visie sterker wordt. Ook het OPDC is steeds duidelijker in de verwachtingen die zij heeft richting de kernpartners. Een aantal kernpartners geeft aan dat OPDC Utrecht steeds kritischer en planmatiger nadenkt over haar eigen opdracht en de rol en functie van het OPDC binnen het samenwerkingsverband. Wat heeft de leerlingenpopulatie nodig en kan het OPDC dat bieden? Er is een groeiend besef van wat de kernpartners bij dit soort vragen kunnen betekenen en dat leidt ook concreet tot het vaker betrekken van de kernpartners bij deze thematiek.

De kernpartners zien een verzwaring van de leerlingenpopulatie en zorg is/lijkt soms meer voorliggend. Juist voor deze leerlingen ligt er een belangrijke taak bij de kernpartners en kan de kernpartneraanpak van meerwaarde zijn, zo is de gedachte.

Uitdagingen
Naast deze opbrengsten en meerwaarde van de kernpartneraanpak, liggen er ook nog een aantal uitdagingen. Deze zijn deels meer idealistisch of principieel van aard en deels meer organisatorisch en uitvoerend.

Allereerst is in de ogen van OPDC Utrecht de precieze rol en positionering van het VO-team en met name de uitgangspunten van waaruit zij werken een punt van discussie. Het VO-team geeft aan dat het werken vanuit dezelfde leidende principes maakt dat ouders en leerlingen een actieve rol hebben in het proces én dat ouders hierin ook verantwoordelijk moeten worden gemaakt. Dat is volgens het VO-team weliswaar een transformatie die voor alle betrokkenen tijd kost, maar wel een principieel uitgangspunt. Deze ontwikkeling vraagt vanuit het OPDC dat zorg en signalen omtrent de leerling bespreekbaar moeten worden gemaakt met ouders en leerling, dat verwachtingen duidelijk worden gecommuniceerd en dat helderheid wordt geboden over de fasering van het traject. Daar zijn volgens het VO-team nog stappen in te maken.
Het OPDC noemt het versterken van de positie van ouders een positieve ontwikkeling, maar ervaart hierin ook wrijving. Het VO-team zou het OPDC niet gebruiken als bron van informatie en enkel afgaan op het verhaal van de ouders. Op momenten dat het VO-team goed verbonden is met het OPDC, bijvoorbeeld doordat ze aanwezig zijn bij oudergesprekken, gaat het goed: het VO-team is dan goed op de hoogte en er ontstaat grote meerwaarde door de aanwezige kennis van het gezin en de steun van de ouders. Op andere momenten ervaart het OPDC dat het beeld van de situatie niet compleet is, omdat niet naar de visie van het OPDC wordt gevraagd of omdat leerlingen in het bijzijn van ouders niet voluit willen praten. Een deel van de ouders is volgens het OPDC ook niet in staat om de spil in het traject te zijn; door onvermogen (bijvoorbeeld door een laag IQ) of onwil (zorgmijdend). Op die momenten schiet het leidende principe te veel door en is de aanpak juist contraproductief. In het verlengde hiervan mist het OPDC in een aantal gevallen een goede terugkoppeling van de inhoud en het resultaat van de ondersteuning die het VO-team heeft geboden. Omdat het VO-team geen informatie deelt met de school, is het OPDC afhankelijk van de informatie en terugkoppeling door ouders. Volgens het OPDC bemoeilijkt dit in een aantal gevallen het gezamenlijk optrekken ten behoeve van het gedrag van de leerling in de klas.

Een andere uitdaging is het eerder inschakelen van kernpartners. Vrijwel alle partners geven aan dat zij nog te vaak te laat worden ingeschakeld. De gedachte is dat met het vroeger inschakelen van kernpartners de problematiek van leerlingen minder vaak escaleert. Het in een eerder stadium betrekken van kernpartners kan ook zonder uitvoerende rol van de betreffende partner, maar juist adviserend/consulterend.

Er worden diverse oorzaken genoemd die meespelen in de (te) late inschakeling van kernpartners. Een reden is dat docenten en mentoren nog niet altijd goed op de hoogte zijn van wat de kernpartners doen en kunnen betekenen. Dat komt doordat er continu sprake is van een aantal nieuwe (onervaren) docenten. Hierdoor mist soms ook het overzicht van eerder ingezette acties en resultaten bij individuele leerlingen. Door middel van een ondersteuningsmiddag waarin de kernpartners worden voorgesteld, hun rollen worden benoemd en processen worden uitgelegd, wordt wel geprobeerd het personeel op de hoogte te stellen, maar ondanks herhaalde uitleg is toch niet elke docent/mentor even bekend met de kernpartners en de aanpak. Naast de ondersteuningsmiddag wordt ook in trajectbesprekingen (elke 6-8 weken, vergelijkbaar met een leerlingbespreking) met teamleider, orthopedagoog en mentor aandacht besteed aan het betrekken van kernpartners. OPDC Utrecht geeft aan dat de teamleider en de orthopedagoog hier wellicht nóg verder in kunnen ondersteunen, door het nog actiever in deze besprekingen terug te laten komen. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het nieuwe docenten tijd kost om de (complexe) organisatie en werkprocessen te leren kennen en toe te passen, 'het werk in de genen te krijgen'.
Andere ideeën over het te laat betrekken van kernpartners zijn de volle agenda´s van alle kernpartners die het soms lastig maken kernpartners te betrekken. Dat vormt wellicht een hindernis. Mogelijk speelt ook mee dat veel leerlingen al bij binnenkomst op het OPDC met diverse hulpverlenende instanties te maken hebben en dat het betrekken van kernpartners als extra ´ballast´ wordt gezien. Tot slot is ook genoemd dat een deel van de leerlingen en ouders niet open staat voor het betrekken van kernpartners. Dat speelt met name bij het VO-team en de jeugdarts.

Tot slot kan ook de kwaliteit en het gebruik van het OPP als verbeterpunt genoemd worden in relatie tot de kernpartneraanpak. In de voorgaande paragraaf kwam al naar voren dat de inzet van kernpartners – zowel het betrekken van de kernpartners als de rol van de kernpartner bij de ondersteuning van de individuele leerling – zoals die is terug te vinden in het OPP niet altijd overeenkomt met wat de kernpartners daar zelf over zeggen. Dat blijkt bijvoorbeeld bij het VO-team, omdat uit het OPP van de leerling wel de betrokkenheid van SAVE is terug te vinden, maar niet de inzet van het VO-team. Voor een goede en doorlopende schoolloopbaan is de verbinding met hulpverlening cruciaal. Volgens betrokkenen van het OPDC komt het nog te vaak voor dat (lang) moet worden gewacht op de inzet van specialistische hulp, terwijl juist snelheid en slagkracht geboden is bij de complexe en gestapelde problematiek van leerlingen op het OPDC. Het OPP vervult hierin een belangrijke en richtinggevende rol. Door een goed overzicht te bieden van eerder ingezette acties en het resultaat daarvan kan inzicht worden geboden in wat (nu) nodig is. Daarmee kan sneller worden gehandeld en kunnen dubbele acties of juist gebrek aan actie worden voorkomen. Ook in de overdracht naar een nieuwe mentor, bij eventuele personele wisselingen tussen kernpartners en bij de schakeling naar een nieuwe plek zorgt een kwalitatief goed OPP ervoor dat de juiste acties kunnen worden ingezet (lerend effect).

2.4.3 Een doorgaande schoolloopbaan realiseren

De mate waarin de kernpartners bijdragen in het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan is niet helemaal scherp in beeld te krijgen. In de OPP's van de leerlingen is in bijna 40 procent van de gevallen geen melding gedaan van het resultaat van de inspanningen van de kernpartner(s). Met name als de rol van de kernpartner in het OPP niet geduid is (alleen 'betrokken'), is bijna altijd ook het resultaat van de betrokkenheid niet duidelijk. Op de andere doelen wisselt het behaalde resultaat.

Tabel 2.11 – Realisatie van de doelen van betrokken kernpartners, genoemd in OPP van de leerling, uitstroomcohort 2015-2016 (aantallen)

	Met positief resultaat	Weinig of geen resultaat	Resultaat onbekend	Anders
Totaal Leerplicht	**9**	**15**	**16**	**1**
- Aanpak of terugdringen van verzuim	5	10	5	-
- Zoeken of regelen van geschikte uitstroomplek (perspectief)	4	2	1	1
Totaal VO-team Jeugd & Gezin	**6**	**8**	**13**	**20**
- Betrekken of ondersteunen van ouders	1	3	5	8
- Begeleiding van de leerling	3	2	3	9
Totaal JGZ	**-**	**7**	**10**	**1**
- Aanpak of terugdringen van verzuim	-	3	1	-
- Aanpak of overleg over gezondheid van de leerling en relatie met de schoolgang	-	3	4	1
Totaal BPO	**1**	**-**	**5**	**-**

* onder de totalen is per kernpartner alleen een selectie van de doelen weergegeven

Eerder is al aan de orde gekomen dat de betrokkenheid van Leerplicht meestal te maken heeft met ofwel het terugdringen van verzuim ofwel het (mee)zoeken naar een geschikt vervolg. Het terugdringen van verzuim blijkt vaak moeizaam. In de helft van de gevallen lukt dat niet. Dat is ook terug te zien bij de Jeugdarts. Betrokkenen geven aan dat het niet slagen van de aanpak rondom verzuim niet te maken heeft met de houding van het OPDC of de samenwerking tussen de kernpartners, maar zeer sterk verband houdt met de complexiteit en zwaarte van de problematiek van de leerling. Zo geeft de jeugdarts aan dat niet alle leerlingen open staan voor hulpverlening. Daardoor kan achterliggende problematiek niet worden aangepakt. De samenwerking van de kernpartner(s) in het zoeken en regelen van een geschikt vervolg is vaak juist wel succesvol. Het lukt dan om leerlingen een passende vervolgplek te bieden.

De resultaten van de inspanningen van het VO-team zijn heel vaak niet te duiden als wel of juist niet succesvol, vaak ook omdat bij een relatief groot deel (ca. 30%) de ondersteuning van de leerling en/of het gezin blijft doorlopen op het moment van uitstroom. De uitkomst van het traject is in deze gevallen nog niet vast te stellen. Diverse malen wordt melding gemaakt van kleine of grotere successen, maar met de opmerking dat nog een lange weg te gaan is. Eenzelfde beeld is zichtbaar voor leerlingen waar (ook) het SAVE-team bij betrokken is.

Meerwaarde op individueel niveau

Zoals uit bovenstaande alinea's blijkt, wisselt de mate waarin de kernpartners erin slagen succes te boeken op de doelen waarvoor zij betrokken worden. De vraag die nu ontstaat is wat de meerwaarde van de kernpartneraanpak is op het niveau van de individuele leerling.

Het antwoord is tweeledig: voor leerlingen die passen in de doelgroep die OPDC Utrecht beoogt te bedienen, levert de kernpartneraanpak een zinvolle bijdrage in de effectieve ondersteuning en begeleiding van deze leerlingen. Een deel van de leerlingen heeft echter te maken met dermate zware problematiek dat het de vraag is in hoeverre OPDC Utrecht voor hen een passende plek is. Hier spelen ook de eerder genoemde positioneringsvragen mee: in hoeverre kunnen veranderingen in het onderwijsconcept van het OPDC en veranderingen in de ondersteuning van leerlingen ertoe leiden dat deze zwaarste leerlingen zich wèl positief kunnen ontwikkelen? Dat is eerder in dit hoofdstuk al benoemd en komt in hoofdstuk 3 opnieuw terug. Op dit moment halen deze leerlingen veel doelen die in hun OPP zijn gesteld niet of maar in zeer beperkte mate en de meesten stromen uit richting vso en in mindere mate ook naar Leerplicht. In deze gevallen zien we dat (met de huidige aanpak / in de huidige setting) ook met inzet van kernpartners het verschil niet gemaakt wordt.

Deze conclusie wordt toegelicht aan de hand van de volgende tabel.

Tabel 2.12 – verschillende type leerlinggroepen in succes kernpartneraanpak, uitstroomcohort 2015-2016 (aantallen)

	Succes op doel(en) KPA	Succes op doelen OPDC[5]	Uitstroom	N	%
A	n.v.t. (geen KP betrokken)	Succesvol	Voornamelijk regulier	38	41
B	n.v.t. (geen KP betrokken)	Niet succesvol	Voornamelijk VSO / LP	13	14
C	Succesvol	Succesvol	Voornamelijk regulier	9	10
D	Succesvol	Niet succesvol	Voornamelijk VSO / LP	6	7
E	Niet succesvol	Succesvol	n.v.t.	0	-
F	Niet succesvol	Niet succesvol	Voornamelijk VSO / LP	8	9
G	Deels succesvol	Succesvol	Regulier	1	1
H	Deels succesvol	Niet succesvol	Voornamelijk VSO / LP	17	18
	Onbekend			21	

In bovenstaande tabel zijn negen leerlinggroepen onderscheiden. Deze groepen variëren in de mate waarin er kernpartners betrokken waren en met welk succes, in de mate waarin zij vooruitgang hebben geboekt in de doelen waarin zij op het OPDC hebben gewerkt en in de plek waar zij naartoe uitstromen.

Groep A – ruim 40 procent van de leerlingen – bestaat uit leerlingen waarbij in hun ondersteuning op het OPDC geen kernpartners betrokken waren. Dat is ook niet nodig geweest, want zij hebben een goede ontwikkeling doorgemaakt op het OPDC; doelen zijn merendeels behaald. Dit vertaalt zich door in de uitstroom, want bijna allemaal zijn ze uitgestroomd naar regulier onderwijs (36 van de 38 leerlingen).
In het verlengde van groep A heb je de *groepen E en G*. Het gaat om leerlingen die net als groep A de meeste doelen uit hun OPP weten te behalen en die (om die reden) ook uitstromen naar regulier onderwijs. Het verschil met groep A is dat bij deze leerlingen wél kernpartners betrokken waren, maar dat zij in hun aanpak niet of alleen ten dele succesvol waren. In praktijk zie je dat deze groepen niet (groep E) of nauwelijks (groep G) voorkomen. Blijkbaar is het zo dat als leerlingen in hun doelen uit het OPP veel vooruitgang boeken de betrokkenheid van kernpartners ofwel niet nodig is (zie groep A), ofwel dat een succesvolle kernpartneraanpak altijd samengaat met een meer omvattende vooruitgang op de doelen van de leerlingen in het OPP.
Dat is ook wat je terugziet bij *groep C* (9 leerlingen, 14%): leerlingen die zowel op de doelen van het OPDC als op de doelen van de kernpartners een (grote) ontwikkeling doormaken en ook vrijwel allemaal uitstromen richting regulier onderwijs. Voor deze

5 In paragraaf 2.2 is toegelicht dat leerlingen op het behalen van doelen een score tussen 0 (niet behaald) en 2 (volledig behaald) konden halen. Over alle doelen heen is een gemiddelde berekend. Een score van 0-1 is in de tabel gedefinieerd als niet succesvol (gemiddeld genomen doelen niet of slechts ten delen behaald). Een score hoger dan 1 is hier als succesvol gedefinieerd (doelen gemiddeld genomen deels tot volledig behaald)

leerlingen is de aanpak van het OPDC (mentor, docenten, etc.) samen met de betrokkenheid van kernpartners het meest succesvol. De leerlingen uit de groepen A, C, E en G zijn dus (vrijwel) allemaal leerlingen die zich goed ontwikkelen op het OPDC en geschakeld kunnen worden naar een plek in het regulier onderwijs. Samen gaat het om ruim de helft van de leerlingen die in 2015-2016 zijn uitgestroomd.

Tegenover deze vier groepen staat een groep leerlingen (groepen B, D, F en H) waarbij de vraag is in hoeverre deze leerlingen op het OPDC in een passende setting zaten en/of de passende ondersteuning hebben gekregen. Het gaat om leerlingen die grotendeels geschakeld worden naar het vso of die worden overgedragen aan Leerplicht (slechts een enkele leerling stroomt uit richting regulier onderwijs). Deze groep van ´zwakkere´ leerlingen is behoorlijk groot en bestaat uit bijna de helft van de uitstromers uit 2015-2016.
Groep B (13 leerlingen, 14%) is de tegenhanger van groep A. Het gaat om leerlingen waar geen van de kernpartners bij betrokken is geweest en die op het OPDC weinig ontwikkeling hebben doorgemaakt op de voor hun gestelde doelen. Twee derde van deze leerlingen is uitgestroomd richting het vso of richting Leerplicht. De vraag is in hoeverre deze leerlingen gebaat zouden zijn geweest bij de inzet van kernpartners. Uit de analyse komt naar voren dat deze leerlingen vooral doelen op het gebied van werkhouding en gedrag/sociaal-emotionele ontwikkeling niet behalen. De inzet van Leerplicht en het VO-team Jeugd & Gezin zouden hier wellicht ondersteunend in geweest kunnen zijn. Het is echter niet evident dat de ondersteuning van kernpartners de ontwikkeling van deze leerlingen had kunnen kantelen. Dat is zichtbaar bij *groep D* (6 leerlingen, 7%). In deze groep zitten leerlingen waar kernpartners met succes bij betrokken waren, maar waar de vooruitgang op alle doelen in het OPP (desondanks) beperkt was. Veel van deze leerlingen zijn geschakeld naar het vso.
OPDC Utrecht geeft aan dat de kernpartneraanpak zeker bij een deel van deze leerlingen wel succesvol kan zijn. Wat in veel gevallen nog ontbreekt is een snelle inschakeling van specialistische hulpverlening. De aansluiting met het VO-team (het betrekken van de gezinswerkers) kan op dit punt vaak nog beter. Zeker zo belangrijk is ook dat het OPP van de leerling op orde is. Bij instroom van leerlingen is niet altijd goed duidelijk welke acties en interventies al zijn ingezet en wat de leerling nodig heeft.

Op basis van de informatie uit de OPP's van de leerlingen lijkt de meerwaarde die de kernpartneraanpak heeft op het niveau van de school als geheel, op het niveau van de individuele leerling ten minste deels afhankelijk van de precieze ondersteuningsbehoefte – met name de vraag of OPDC Utrecht in de benodigde ondersteuning kan voorzien. Dat betekent dat kernpartners zeker wel een bijdrage kunnen leveren op het niveau van de individuele leerling, maar alleen voor díe leerlingen van wie de ondersteuningsbehoefte aansluit bij wat het OPDC kan bieden. Leerlingen met een te zwaar profiel zullen ook met de kernpartneraanpak niet effectief door het OPDC ondersteund kunnen worden. Dat is zichtbaar bij de *groepen F en H* (samen 25 leerlingen, 27%).

Hierbij speelt tegelijkertijd ook de vraag welke aanpassingen het OPDC (en de partners waarmee zij samenwerken) kan doen – in de ondersteuning, in de aanpak, in de setting, in het onderwijsconcept – om deze leerlingen met zware problematiek wèl succesvol te ondersteunen.
Ook het OPDC constateert een verzwaring van de leerlingenpopulatie. Idealiter stroomt een deel van de leerlingen uit het primair onderwijs direct door naar het vso, zonder OPDC Utrecht als tussenschakel. Deze leerlingen kunnen in de bovenbouw naar het OPDC komen voor het diplomatraject. Voor leerlingen in de bovenbouw is het doel hen binnen te houden en te diplomeren. Daarvoor worden per 2016-2017 twee KRC-experts ingezet. Voor de leerlingen voor wie zorg meer voorliggend lijkt dan onderwijs, moet worden onderzocht in hoeverre het wenselijk is om binnen OPDC Utrecht onderwijs-zorgarrangementen aan te bieden. Ook hier spelen de kernpartners en hun partners in het achterveld een belangrijke rol in.

3 Doorgaande schoolloopbaan

Naast het bieden van een passende plek is het bijdragen aan een doorgaande schoolloopbaan ook een doel van OPDC Utrecht. De mate waarin dat lukt is het onderwerp van dit hoofdstuk. Binnen Sterk VO functioneert het OPDC hierin als tussenvoorziening; de brug tussen het reguliere vo (en mbo) en het vso.

Het hoofdstuk is opgebouwd in drie delen. Eerst kijken we naar de herkomst van leerlingen. Vanuit welke situatie stromen zij in bij OPDC Utrecht? Vervolgens wordt de overstap richting uitstroom gemaakt. Gekeken wordt in hoeverre OPDC Utrecht erin slaagt leerlingen (al dan niet met diploma) terug te schakelen naar regulier (vervolg)onderwijs en of de leerlingen, die tijdelijk onderwijs hebben gevolgd op OPDC Utrecht, uiteindelijk een startkwalificatie behalen. We noemen dit het extern rendement. Vanwege de groeiende uitstroom richting vso wordt nader ingezoomd op deze groep uitstromers. Hoe anders is hun schoolloopbaan in vergelijking met leerlingen die uitstromen naar regulier vervolgonderwijs?

3.1 Herkomst instromers OPDC Utrecht

Het aantal leerlingen dat in 2015-2016 nieuw is ingestroomd bij OPDC Utrecht bedraagt 108, waarvan vier leerlingen een crisisplaatsing betreft.[6] Dit betreft, zoals reeds vermeld, een daling ten opzichte van voorgaand jaar.
Behalve nieuwe instroom is er bij een aantal programma's ook sprake van een grote interne doorstroom vanuit andere programma's op OPDC Utrecht. Dat geldt met name voor Link It (doorstroom vanuit Make It). Bij Make It stromen ook diverse leerlingen in vanuit Start It. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de nieuw ingestroomde, doorgestroomde en zittende leerlingen die in 2015-2016 op OPDC Utrecht zaten.

6 1x Start It, 3x Make It.

Tabel 3.1 – Aantal leerlingen in 2015-2016 op OPDC Utrecht, naar herkomst 2014-2015 (excl. crisisleerlingen)

	Aantal lln 15-16	Nieuwe instroom	Doorgestroomd vanuit:				Zittende lln (14-15 zelfde programma)
			Start It	Make It	Do It	I-klas	
Start It	42	40					2
Make It	61	32	13				16
Link It	24	11		9		1	3
Do It	17	9		4		1	3
I-klas	33	12	2	2			17
Totaal	177	104	16	15	-	2	41

Tabel 3.2 geeft een overzicht van de herkomst van de nieuw ingestroomde leerlingen in 2015-2016.

Tabel 3.2 – Herkomst nieuw ingestroomde leerlingen 2015-2016 (excl. crisisleerlingen)

	Start It		Make It		Do It		Link It		I-klas	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Primair onderwijs	**29**	**73**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**3**	**25**
BO	19	48	-	-	-	-	-	-	2	17
SO/SBO	10	25	-	-	-	-	-	-	1	8
Voortgezet onderwijs	**11**	**28**	**32**	**100**	**7**	**78**	**9**	**100**	**8**	**67**
VO-breed	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Vmbo	9	23	26	81	7	78	7	78	5	42
Havo/vwo	-		2	6	-	-	-	-	-	-
PRO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VSO	1	3	4	13	-	-	2	22	3	25
Mbo (incl. VAVO)	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**22**	**-**	**-**	**-**	**-**
VSV	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**8**
Totaal	40	100	32	100	9	100	9	100	12	100
Onbekend							**2**			

Circa twee derde van de nieuwe leerlingen stroomt in vanuit het voortgezet onderwijs. Leerlingen die daar niet vandaan komen, stromen bijna allemaal in vanuit het basisonderwijs en stromen meestal in bij Start It. De instroom van Make It, Do It en Link It bestaat volledig uit vo-instromers en bijna altijd gaat het om instroom vanuit regulier onderwijs. Heel vaak gaat het om instroom in de bovenbouw van het OPDC (51 van de

104 instromers). Dat de instroom in het OPDC bij een deel van de leerlingen pas zo laat in de schoolloopbaan plaatsvindt, hangt samen met de ontwikkeling van passend onderwijs in het regulier onderwijs. Op veel scholen is de basisondersteuning steeds sterker, waardoor leerlingen langer in het regulier onderwijs blijven. Het gevolg is dat op het OPDC sprake is van instroom later in de schoolloopbaan en verzwaring van de problematiek.

In 2015-2016 zijn in totaal tien leerlingen vanuit het vso ingestroomd, 10 procent van de totale instroom. Merendeels (7x) gaat het om leerlingen die vanuit het Kromme Rijn College instromen bij Make It, Link It of in de I-klas en op het OPDC instromen met het doel hun diploma te behalen. De instroom van vso-leerlingen vindt zowel plaats in leerjaar 2, 3 en 4.

Vanuit het mbo is er nauwelijks instroom van leerlingen op het OPDC. Het OPDC stuurt op het behalen van een vmbo-diploma, daarvoor wordt het vmbo-LWT benut. Eerder werd ingezet op het behalen van een AKA (entree) diploma. Het aanbod van de entreeopleiding wordt echter open gehouden voor leerlingen waarvoor het vmbo diplomatraject geen geschikte optie meer is. De positionering van dit aanbod in de regio – laten zien dat OPDC Utrecht ook overbelaste leerlingen in het mbo op niveau 1 kan bedienen – is nog wel een aandachtspunt.

3.2 Vervolg schoolloopbaan

De (externe) uitstroom bij OPDC Utrecht bedraagt in 2015-2016 120 leerlingen, waarvan vijf leerlingen met een crisisplaatsing. Dat betekent dat ook het aantal uitgestroomde leerlingen fors is afgenomen ten opzichte van vorig jaar. Met name bij Do It is de uitstroom de afgelopen twee jaar sterk gedaald. In het afgelopen jaar is het aantal uitgestroomde leerlingen met twee derde afgenomen, van 35 naar 12 leerlingen (Tabel 3.3).

Tabel 3.3 – (Externe) uitstroom in 2015-2016, per programma en afgezet tegen voorgaande jaren (excl. crisisleerlingen)

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Start It	43	57	40	38	28	24	27
Make It	-	-	33	38	32	39	32
Link It	15	31	21	15	26	19	22
Do It	55	47	48	36	41	35	12
I-klas	-	-	-	-	5	23	22
Totaal	113	135	142	127	132	140	115

De gemiddelde verblijfsduur bedroeg in 2015-2016 ruim 14 maanden. Er zijn echter grote verschillen in verblijfduur, variërend van 1 tot 46 maanden (zie ook bijlage 5). Dit heeft te maken met leerlingen die op OPDC Utrecht meerdere programma's doorlopen. Omdat zij vaak meerdere jaren op het OPDC zitten, stijgt de gemiddelde verblijfsduur.

Hieronder presenteren we de belangrijkste uitkomsten per programma.

3.2.1 Start It

In 2015-2016 zijn vanuit Start It 27 leerlingen uitgestroomd. De uitstroom is tussen 2012-2013 en 2013-2014 behoorlijk gedaald, maar is sinds die tijd wel op een min of meer stabiel niveau gebleven. De meeste leerlingen stromen uit vanuit het vmbo (8x vmbo-bl, 6x vmbo-kl, 12x vmbo-tl), één leerling stroomt uit vanuit havo.

Leerlingen in Start It hebben bij uitstroom gemiddeld 8,4 maanden op OPDC Utrecht gezeten, variërend van 1 tot 16 maanden en zijn gemiddeld 14 jaar oud op het moment van uitstroom. Dat is ouder dan in voorgaande jaren, maar heeft te maken met het feit dat er een aantal leerlingen is uitgestroomd vanuit leerjaar 2.

Uitstroombestemming
Leerlingen van Start It die uitstromen zijn nog leerplichtig en hebben nog geen vo-diploma. Met uitzondering van twee leerlingen (1x buitenland, 1x Leerplicht) stromen zij allemaal uit richting onderwijs. De meeste leerlingen stromen uit naar een plek in het regulier vo, maar een derde (9 leerlingen) is naar het vso uitgestroomd. Dat percentage is de afgelopen drie jaar ongeveer gelijk gebleven, maar ligt wel hoger ten opzichte van de jaren daarvoor. De uitstroom richting praktijkonderwijs is de afgelopen jaren opgedroogd. Tabel 3.4 geeft een overzicht.

Tabel 3.4 – Uitstroombestemming van Start It leerlingen, per uitstroomjaar (%)

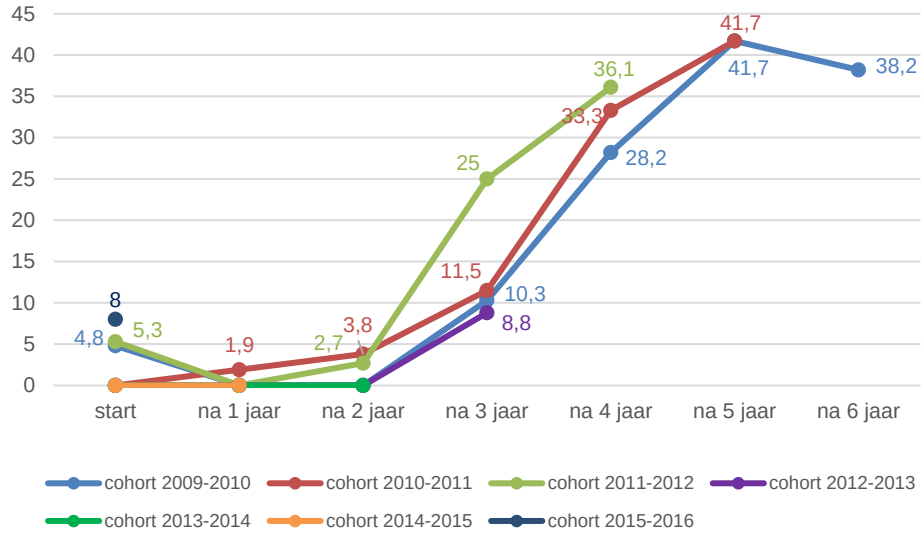
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
VO	70	72	67	61	54	67	59
PrO	2	-	15	18	14	4	-
VSO	21	18	15	21	29	29	33
Anders	7	11	3	-	4	-	7
Totaal aantal leerlingen (N)	43	57	40	38	28	24	27

Zoals gezegd stroomt een derde van de leerlingen uit naar vso. Het gaat – op één leerling na – om leerlingen die zijn ingestroomd vanuit het primair onderwijs, zowel regulier po (4x), sbo (3x) als so (1x). Ondanks de inspanningen om leerlingen eerder, direct vanuit het basisonderwijs, naar het vso te schakelen, laten de cijfers zien dat nog steeds een fors deel pas later – in het vo- naar het vso wordt geschakeld. Het blijft nodig hier samen met het po aandacht aan te blijven besteden, om onnodige schoolwisselingen en negatieve ervaringen bij leerlingen te voorkomen.

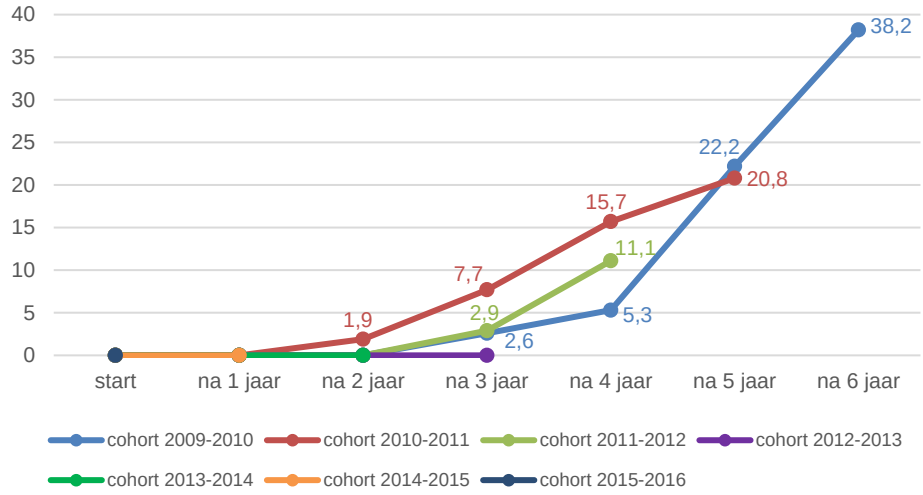
Succes vervolg schoolloopbaan
Omdat Start It leerlingen nog leerplichtig zijn bij uitstroom zijn voortijdig schoolverlaters zeldzaam. Toch is één uitstromer die naar Leerplicht is doorverwezen op 1 oktober 2016 vsv-er. Alle andere leerlingen zijn op de beoogde onderwijsplek aangekomen.

Ook na een aantal jaren blijven de meeste leerlingen in onderwijs. Na verloop van jaren wordt wel een tweedeling zichtbaar. Aan de ene kant ontstaat een groep vsv-ers. Die groep loopt op tot circa 40 procent van de uitstroom. In de meeste gevallen gaat het om leerlingen die vlak na hun 18^{e} stoppen met hun opleiding. Aan de andere kant is er een groep leerlingen die succesvol een opleiding in het mbo weet af te ronden met een startkwalificatie. Als we kijken naar het oudste cohort, uitstromers uit 2009-2010 dan is zichtbaar dat beide groepen ongeveer even groot zijn. Dat betekent dat bijna 40 procent van deze leerlingen inmiddels een startkwalificatie op zak heeft. Dat percentage zal naar alle waarschijnlijkheid nog verder oplopen, omdat leerlingen nog in opleiding zijn, meestal op mbo-niveau 2, 3 of 4. Bij jongere cohorten is eenzelfde beeld zichtbaar. Natuurlijk is daar een groter deel nog in opleiding. De figuren 3.1A en 3.1B geven een beeld.

Figuur 3.1A – Percentage vsv onder Start It leerlingen, op verschillende peilmomenten[7]

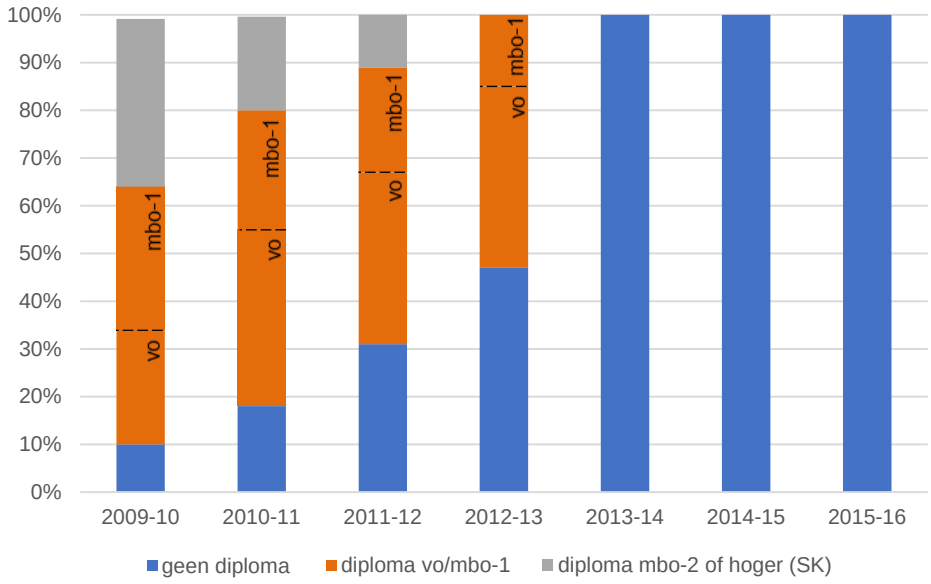
Figuur 3.1B – Percentage Start It leerlingen met startkwalificatie, op verschillende peilmomenten

7 Van enkele leerlingen is de situatie onbekend, omdat zij bijvoorbeeld buiten de rmc-regio woonachtig zijn.

De meeste vsv-ers uit de oude cohorten hebben wel een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma behaald. Slechts een hele kleine groep leerlingen slaagt daar niet in. Figuur 3.1C geeft een overzicht per cohort.

Figuur 3.1C – Percentage Start It leerlingen met diploma, per cohort

3.2.2 Make It

Vanuit Make It zijn in 2015-2016 32 leerlingen uitgestroomd. Bijna 40 procent van deze leerlingen heeft langere tijd op het OPDC gezeten en is eerder vanuit Start It doorgestroomd, zij hebben gemiddeld ruim 19 maanden op het OPDC gezeten. Leerlingen die enkel binnen Make It onderwijs hebben gevolgd (en dus niet zijn doorgestroomd vanuit Start It) zaten er gemiddeld 10 maanden. De gemiddelde leeftijd bij uitstroom bedraagt 15 jaar.

Zowel uit leerjaar 2 en 3 zijn 16 leerlingen uitgestroomd. Leerlingen in leerjaar 2 stromen uit vanuit vmbo-bl/kl, bij leerjaar 3 betreft dit ook uitstroom vanuit vmbo-tl en havo. Tabel 3.5 geeft een overzicht.

Tabel 3.5 – Leerjaar uitgestroomde Make It leerlingen

	2015-2016	
Leerjaar en niveau	Aantal	%
Leerjaar 2	16	50
• *Vmbo-bl/kl*	*16*	*50*
• *Vmbo-tl*	*-*	*-*
• *Havo*	*-*	*-*
Leerjaar 3	16	50
• *Vmbo-bl/kl*	*9*	*28*
• *Vmbo-tl*	*5*	*16*
• *Havo*	*2*	*6*

Uitstroombestemming

Ook Make It leerlingen doen geen examen op OPDC Utrecht. Vrijwel alle leerlingen stromen dan ook uit richting onderwijs. Opvallend is de grote en opnieuw (sterk) toegenomen uitstroom richting het vso. Tabel 3.6 toont een overzicht van de uitstroombestemmingen. Van alle vso-uitstromers stroomt bijna 60 procent uit vanuit Make It.

Tabel 3.6 – Uitstroombestemming van Make It leerlingen, per leerjaar en per uitstroomjaar (%)

	2011-2012			2012-2013			2013-2014			2014-2015			2015-2016		
	L2	L3	Tot.	L2	L3	Tot.	L2	L3	Tot.	L2	L3	Tot.	L2	L3	Tot.
VO	56	77	71	50	50	50	54	38	50	57	31	46	25	38	31
PrO	11	-	3	19	-	13	17	-	13	9	0	5	13	-	6
VSO	33	18	23	31	50	37	25	38	28	22	63	39	63	63	63
Mbo	-	-	-	-	-	-	4	13	6	-	-	-	-	-	-
Anders/ Onbekend	-	5	3	-	-	-	-	13	3	3	6	10	-	-	-
Totaal aantal (N)	9	22	31	26	12	38	24	8	32	23	16	39	16	16	32

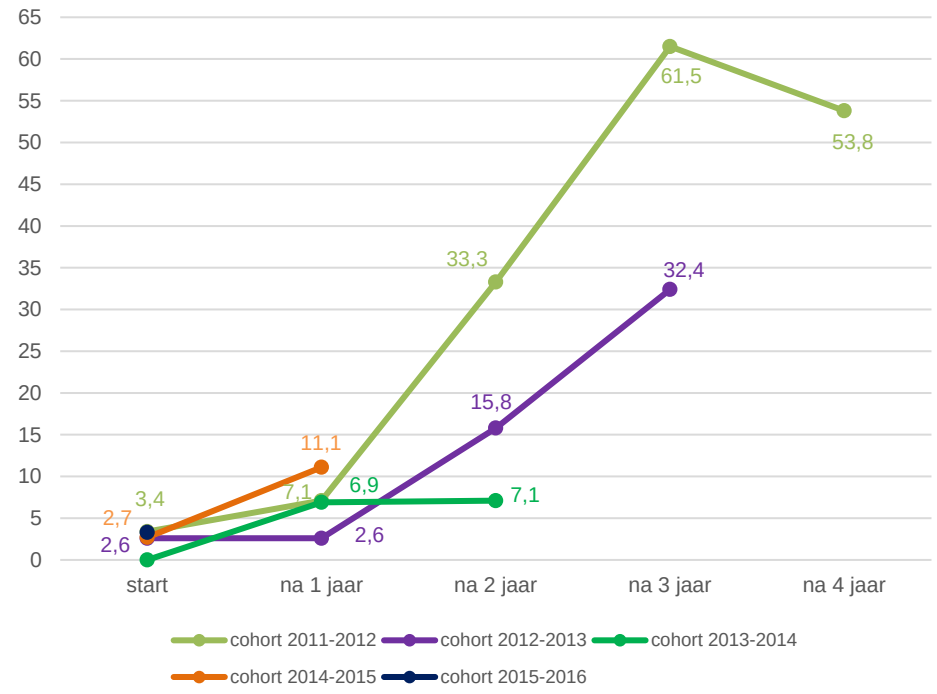
Het grote aantal leerlingen dat uitstroomt richting vso is zorgelijk. Hoewel OPDC Utrecht bedoeld is als tussenvoorziening – als brug tussen regulier vo en vso – is een dergelijke omvang van uitstroom richting het vso onwenselijk. Niet alleen is het voor de individuele leerlingen die het betreft niet wenselijk (want weer een extra schoolwissel en bovendien

beperkte examenmogelijkheden voor vmbo), ook de andere leerlingen kunnen last hebben van de zwaardere problematiek van deze vso-groep, bijvoorbeeld door de groepsdynamiek die in de klassen ontstaat.

Om toch zo veel mogelijk leerlingen een kans te bieden op een vmbo-diploma wordt per 2016-2017 gewerkt met twee experts die vanuit het vso (Kromme Rijn College) ondersteuning bieden in de examenklassen. De vakdocenten van het OPDC richten zich op het didactische aspect van de lessen en de KRC-experts op het orthopedagogische deel. Daarmee kunnen problemen van leerlingen met docentafhankelijkheid en voorspelbaarheid worden ondervangen en blijft er zicht op het behalen van een vmbo-diploma op het OPDC. De eerste ervaringen met de inzet van de KRC-experts zijn positief: leerlingen zijn binnengehouden en hebben examen gedaan. De verwachting is dat de KRC-experts breder zullen worden ingezet in de bovenbouw van het OPDC.
Tegelijkertijd blijft een deel van de leerlingen een te zwaar profiel hebben voor OPDC Utrecht. Deels gaat het om leerlingen voor wie zorg meer voorliggend is. Voor deze leerlingen wordt nagedacht over Onderwijs-zorgarrangementen, al dan niet op het OPDC. Daarnaast moet door alle partijen ingezet blijven worden op vroegtijdige schakeling richting VSO indien nodig.

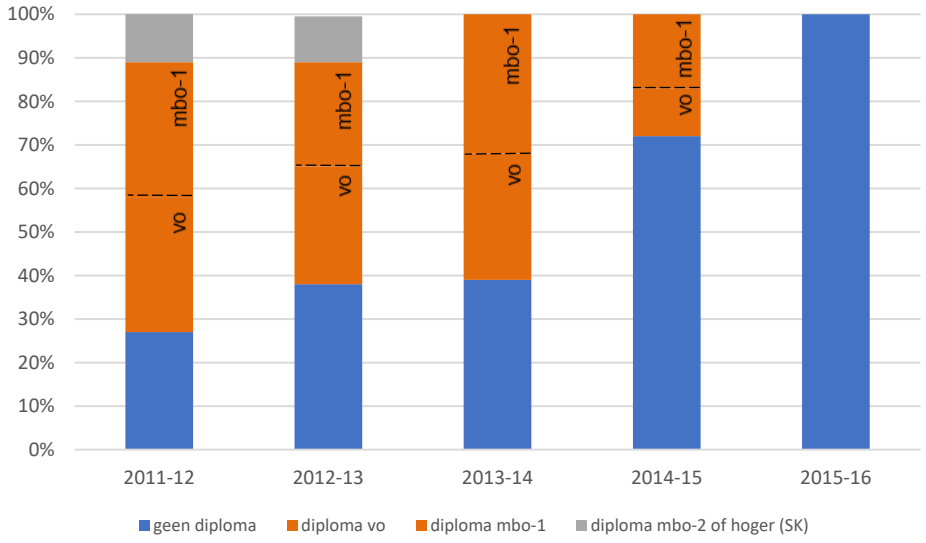
Succes vervolg schoolloopbaan
Alle uitgestroomde leerlingen vanuit Make It zijn gestart op hun beoogde uitstroombestemming (veelal vo of vso).
Na uitstroom blijven de meeste leerlingen nog een aantal jaar onderwijs volgen. Bij oudere uitstroomcohorten – en dus oudere leerlingen – neemt het percentage vsv-ers wel aanzienlijk toe. Daarbij zijn grote verschillen tussen de cohorten. Zo zijn leerlingen uit het uitstroomcohort 2011-2012 drie jaar na uitstroom bijna dubbel zo vaak (61,5%) vsv-ers als leerlingen uit het cohort 2012-2013 (32,4%). Dat verschil zit vooral bij leerlingen die naar het vo zijn uitgestroomd. Na drie jaar is 58 procent van de vo-uitstromers uit het cohort 2011-2012 vsv-er tegenover 11 procent van de vo-uitstromers uit het cohort 2012-2013. De reden voor dit grote verschil is niet duidelijk.
In figuur 3.2A is per uitstroomcohort het percentage vsv-er weergegeven in de jaren na uitstroom.

Figuur 3.2A – Percentage vsv onder Make It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Bovenstaand figuur toont het percentage voortijdig schoolverlaters. Een deel van deze leerlingen heeft wel een mbo-diploma op niveau 1 behaald. Daarnaast is er een kleine groep leerlingen uit de oudste twee uitstroomcohorten die inmiddels een startkwalificatie heeft behaald. In figuur 3.2B is per cohort gepresenteerd welk deel van de leerlingen een diploma op zak heeft, al dan niet op het niveau van de startkwalificatie.

Figuur 3.2B – Percentage Make It leerlingen met diploma, per cohort

Bij ongeveer de helft van de leerlingen met een diploma onder het niveau van de startkwalificatie (de rode balk) gaat het om een diploma op mbo-niveau 1. Het gaat veelal om leerlingen die dit diploma in het vso behaald hebben. Per 2016-2017 wordt door het OPDC sterker ingezet om leerlingen binnen het OPDC een vmbo-diploma te laten behalen. Daarvoor is het OPDC een samenwerking aangegaan met experts van het Kromme Rijn College (zie eerder).

3.2.3 Link It

Het aantal uitgestroomde leerlingen bij Link It bedraagt in 2015-2016 22 leerlingen. Daarvan zaten er 12 eerder ook al op OPDC Utrecht (voornamelijk Make It).

Leerlingen bij Link It hebben gemiddeld 14,5 maanden op OPDC Utrecht gezeten (variërend van 2 tot 30 maanden), veel korter dan uitstromers uit 2014-2015. De reden moet gezocht worden in het feit dat in 2015-2016 veel minder uitgestroomde Link It leerlingen eerder intern zijn doorgestroomd bij het OPDC. Leerlingen die zijn doorgestroomd vanuit een ander programma bij het OPDC hebben een langere gemiddelde verblijfsduur dan leerlingen die enkel binnen Link It onderwijs hebben gevolgd (respectievelijk 28,4 en 8,3 maanden). De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is 16,7 jaar.

Diplomaresultaat en uitstroombestemming

Omdat Link It leerlingen leerjaar 4 van het vmbo volgen, betekent dit voor de meeste leerlingen ook dat zij op het OPDC examen doen. Van de 22 uitgestroomde leerlingen die in 2015-2016 zijn uitgestroomd, hebben er 21 examen gedaan (5x vmbo-bl, 8x vmbo-kl en 8x vmbo-tl), één leerling is tussentijds uitgestroomd richting het vso. Bijna alle leerlingen – 19 van de 21, ofwel 90 procent, zijn geslaagd. Dat is een heel goed resultaat, in lijn met leerlingen op het regulier vo.

Na diplomering stromen bijna alle leerlingen door naar het mbo. Vmbo-t gediplomeerden doen dat meestal naar niveau 4, kaderleerlingen gaan vaak naar mbo-niveau 3 en basisleerlingen naar een opleiding op niveau 2. De ongediplomeerde leerlingen stromen vrijwel allemaal uit naar het vso. Tabel 3.8 geeft een overzicht van de uitstroombestemming van de Link It leerlingen.

Tabel 3.8 – Uitstroombestemming van Link It leerlingen, 2015-2016 (%)

Bestemming	Diploma	Geen diploma	Totaal
MBO	95	-	82
VAVO	-	-	-
VSO	-	66*	9*
Werk	5	-	5
Overig**	-	33	5
Totaal aantal (N)	19	3	22

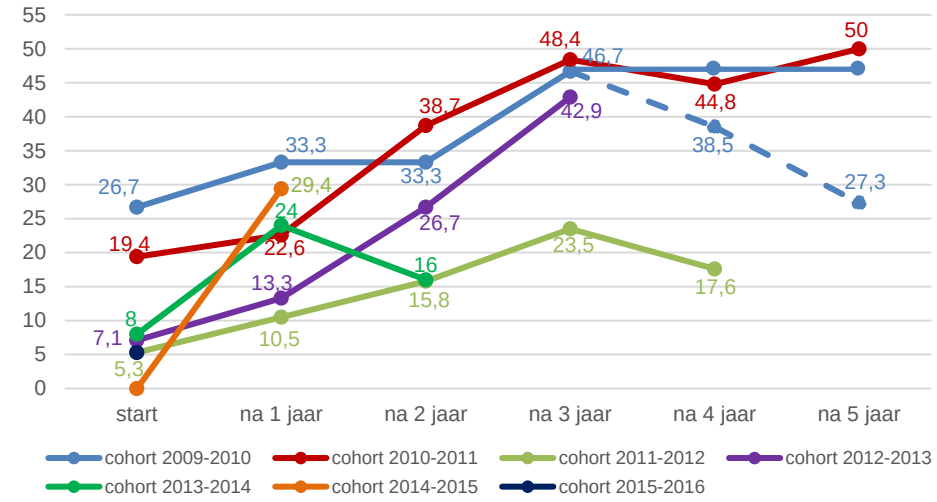
* Dit betreft één leerling die geen examen heeft gedaan.
** Buitenland

Succes vervolg schoolloopbaan

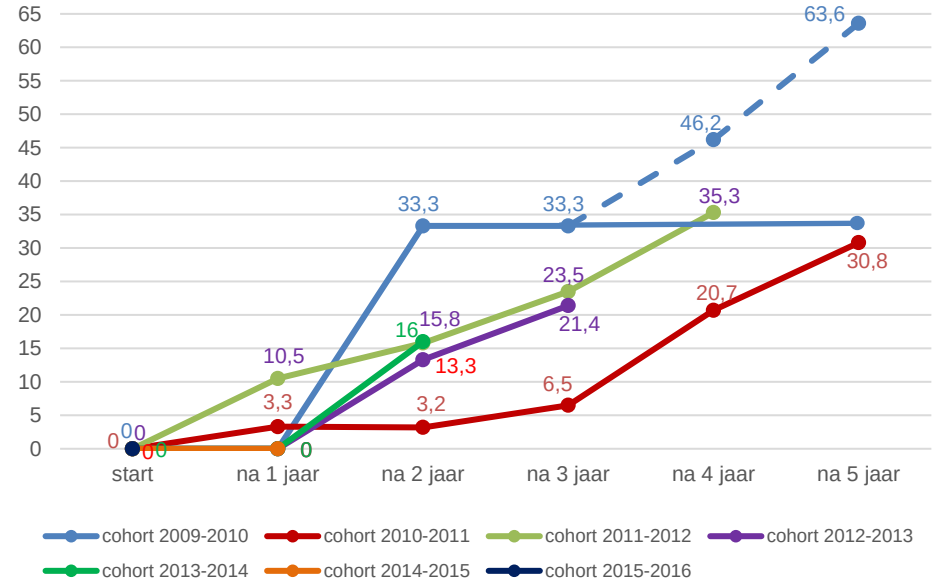
Voor zover bekend zijn alle leerlingen gestart op hun beoogde uitstroombestemming. Eén leerling die zou gaan werken, staat op 1 oktober 2016 geregistreerd als vsv-er (5,3 procent)[8] Figuur 3.3A toont het vsv-percentage, ook voor de oudere uitstroomcohorten. Figuur 3.3B laat zien welk percentage van de leerlingen een startkwalificatie heeft behaald. Er is gekozen om een ‘eindstand’ te presenteren 5 jaar na uitstroom. Reden hierachter is dat een aanzienlijk deel van de leerlingen op dat moment 23 jaar of ouder is. Op dat moment vallen zij weg uit de BRON-gegevens van DUO en worden de cijfers onbetrouwbaar.

8 Indien deze leerlingen een baan hebben van ten minste 12 uur per week, worden zij (achteraf) niet als vsv-er meegerekend.

Figuur 3.3A – Percentage vsv onder Link It leerlingen, op verschillende peilmomenten[9]

Figuur 3.3B – Percentage SK onder Link It leerlingen, op verschillende peilmomenten

9 Voor het cohort 2009-2010 is in de figuren 3.3A en 3.3B gewerkt met een stippellijn en een doorgetrokken lijn vanaf 3 jaar na uitstroom. Specifiek voor dit cohort zijn de cijfers van de leerlingen 3 jaar na uitstroom niet betrouwbaar meer omdat een te grote groep wegvalt uit de data (> 23 jaar).. Om die reden is ervoor gekozen om de situatie na 3 jaar door te trekken voor de volgende jaren.

Bovenstaande figuren laten zien dat er tussen de cohorten aanzienlijke verschillen bestaan. Ten aanzien van vsv vormt het cohort 2011-2012 een positieve uitzondering. In de andere cohorten loopt het vsv-percentage enkele jaren na uitstroom op tot richting de 40-50 procent. De andere leerlingen halen op termijn meestal een startkwalificatie.

Leerlingen die vsv-er worden hebben meestal wel een vo-diploma op zak. Dat hebben ze immers vaak op OPDC Utrecht behaald.[10] Slechts een klein deel van de vsv-ers heeft een mbo-1-diploma.

3.2.4 Do It

Het aantal leerlingen dat vanuit Do It is uitgestroomd is in 2015-2016 gedaald naar 12 leerlingen, ten opzichte van 35 leerlingen in 2014-2015. Gemiddeld verblijven de leerlingen ruim 17 maanden op OPDC Utrecht, maar dat is sterk afhankelijk van eventueel andere gevolgde programma's op OPDC Utrecht. Vijf van de 12 leerlingen zijn eerder intern doorgestroomd (voornamelijk vanuit Make It) en hebben gemiddeld 22 maanden op het OPDC gezeten. De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is 17,6 jaar oud, vier leerlingen zijn op het moment van uitstroom 18+.

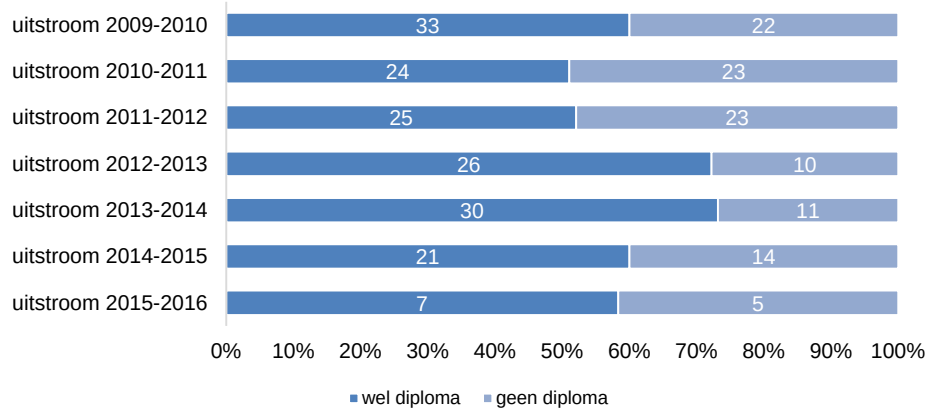
Diplomaresultaat en uitstroombestemming
Bij Do It volgen leerling de entreeopleiding of doen zij een vmbo leerwerktraject (LWT). De meeste leerlingen staan ingeschreven als vmbo-bl LWT leerling. Meestal wordt niet gekozen voor inschrijving in de entreeopleiding; ofwel omdat leerlingen nog geen 16 zijn (voorwaarde voor volgen entreeopleiding), maar ook omdat een leerling in het vmbo-bl LWT meer stage kan lopen: drie dagen per week, in plaats van de twee dagen die de entreeopleiding voorschrijft. Bovendien is de gedachte dat een vmbo-diploma de kansen op doorstroom naar het mbo vergroot. Beide diploma's geven recht tot instroom op mbo-niveau 2. In stedelijk verband is in Utrecht afgesproken dat het mbo deze leerlingen niet mag weigeren op grond van een diploma vmbo-bl LWT.

Van de 12 uitstromers stonden er tien ingeschreven als vmbo-bl LWT leerling (83 procent). De andere twee leerlingen stonden niet ingeschreven als entree leerling, maar volgden een zogeheten 'voortraject'.

Van de tien leerlingen met een vmbo-bl LWT hebben er zeven een diploma op OPDC Utrecht behaald. De overige drie leerlingen zijn ongediplomeerd uitgestroomd naar werk (1x) of verwezen naar Leerplicht (2x). De twee leerlingen met een 'voortraject' zijn tussentijds ongediplomeerd uitgestroomd naar vso en naar werk.

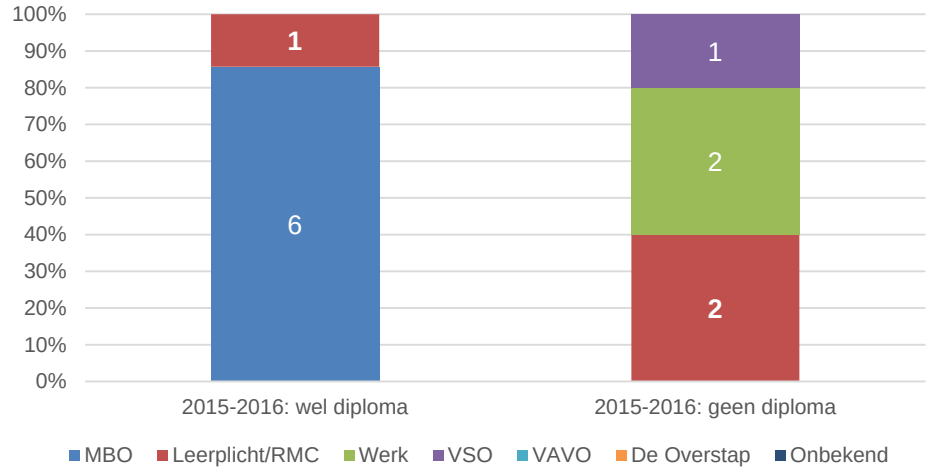
10 Uitzondering vormen de leerlingen die zijn uitgestroomd in 2009-2010. In dat jaar omvatte Link It ook nog leerjaar 3. Een deel van deze leerlingen heeft nooit een vo-diploma weten te behalen.

Figuur 3.4 – Diplomaresultaat van Do It leerlingen, per uitstroomjaar (in de balken de aantallen, onderin de percentages)

Figuur 3.5 laat zien dat leerlingen met een diploma veel vaker naar vervolgonderwijs dan leerlingen zonder diploma. Dit geldt vooral voor de doorstroom naar het mbo. Leerlingen zonder diploma stromen vaker uit richting werk, Leerplicht of vso.

Figuur 3.5 – Uitstroombestemming Do It leerlingen, uitstroomjaar 2014-2015 (in de balken de aantallen, links de percentages)

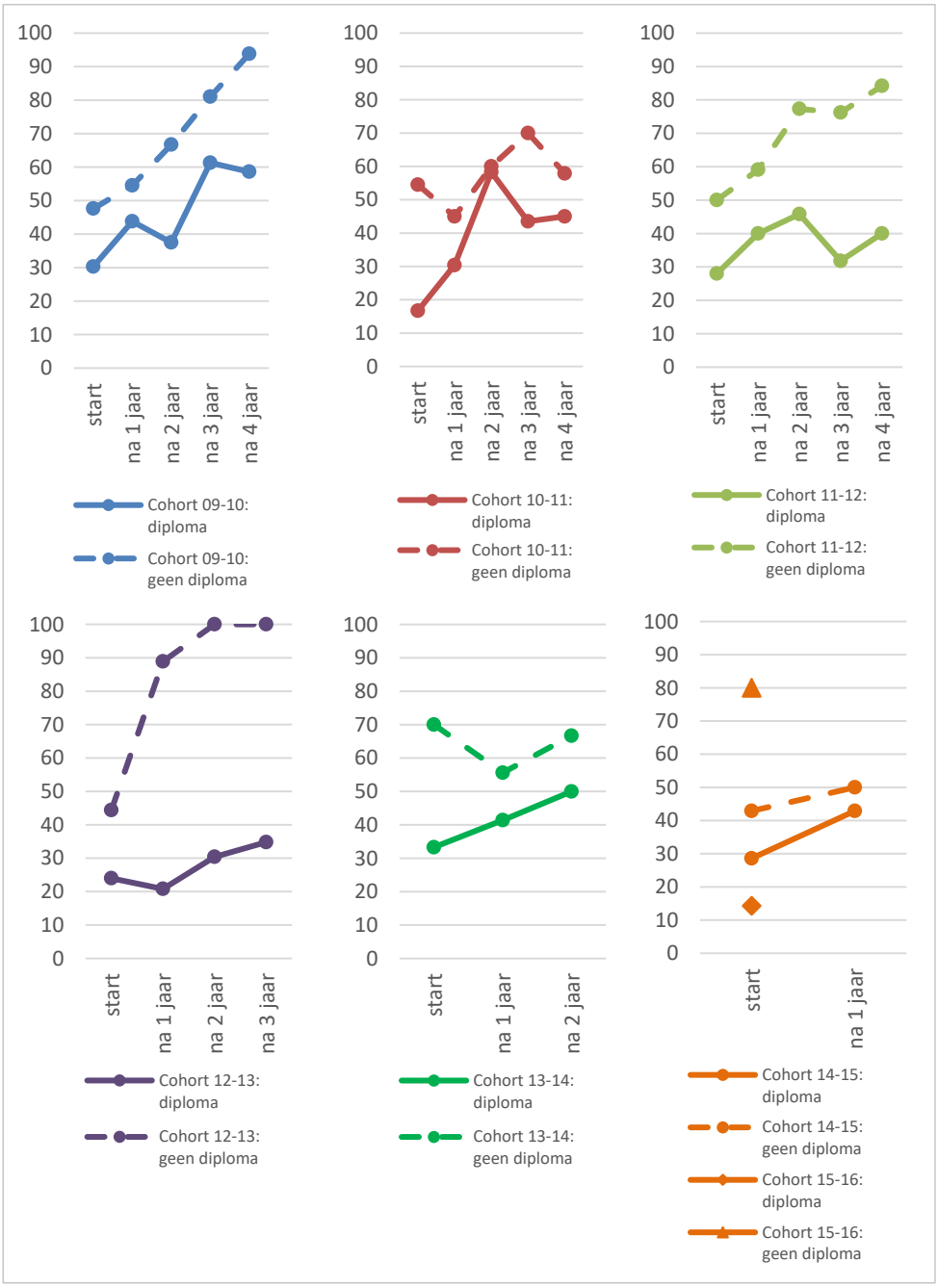

Succes vervolg schoolloopbaan
De uitgestroomde leerlingen zijn aan het begin van het nieuwe schooljaar – oktober 2016 – allemaal aangekomen op hun beoogde uitstroombestemming:

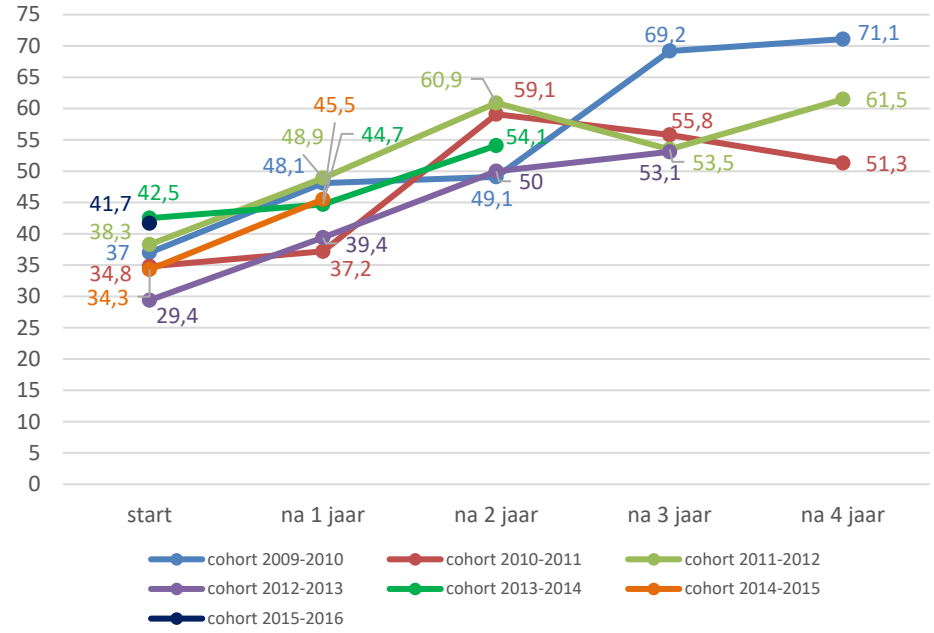
- Zes leerlingen volgen een mbo-opleiding op niveau 2 (5x ROC Midden Nederland, 1x MBO Amersfoort);
- Eén leerling volgt een arbeidsgericht traject bij VSO Kromme Rijn College;
- Drie leerlingen die naar Leerplicht zijn doorverwezen en twee leerlingen die naar werk zijn uitgestroomd zijn vsv-er geworden.

In totaal vijf van de twaalf leerlingen zijn op 1 oktober 2016 vsv-er geworden (42 procent). Zowel op de korte als op de langere termijn zijn ongediplomeerde uitstromers veel vaker vsv-er. In figuur 3.6 is dit zichtbaar gemaakt voor elk uitstroomcohort apart. De eindbalans wordt opgemaakt 4 jaar na uitstroom, omdat na die periode een te groot deel van de leerlingen uit de BRON-bestanden verdwijnt (> 23 jaar). In Figuur 3.7A en B zijn de uitstroomcohorten nogmaals in één figuur gepresenteerd, maar dan zonder uitsplitsing naar wel/geen diploma behaald.

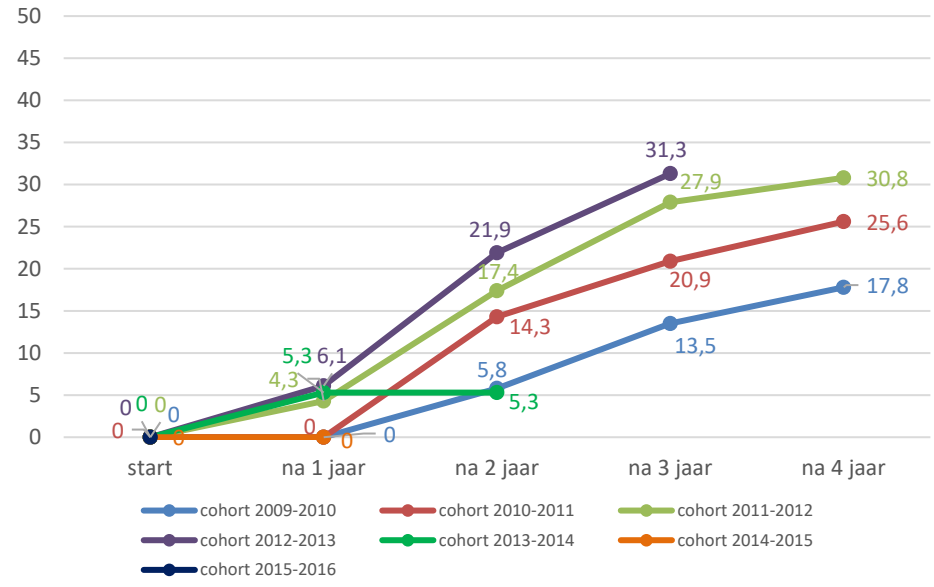
Figuur 3.6 – Percentage vsv voor Do It leerlingen met en zonder diploma, voor verschillende uitstroomjaren en verschillende peilmomenten

Figuur 3.7A – Percentage vsv onder Do It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Figuur 3.7B – Percentage SK onder Do It leerlingen, op verschillende peilmomenten

Op termijn lijkt circa 60-70 procent van de oud Do It leerlingen vsv-er te worden. De verschillende cohorten wijken daarin niet sterk van elkaar af. De andere circa 30 procent slaagt er wel in om een startkwalificatie te behalen. Dat zijn eigenlijk altijd de leerlingen die gediplomeerd zijn uitgestroomd. Tegelijkertijd slagen lang niet alle gediplomeerde uitstromers erin om een startkwalificatie te behalen. Het succes van Do It leerlingen op langere termijn blijft dan ook beperkt.

Leerlingen die bij Do It zijn uitgestroomd met een diploma vmbo-bl LWT doen het vooralsnog niet slechter in termen van kans op voortijdig schoolverlaten. Van de 22 LWT-leerlingen die in 2014-2015 zijn uitgestroomd zijn er in 2016 – ruim één jaar na uitstroom – acht vsv-er (5x uitstroombestemming werk, 1x uitstroombestemming vso, 1x uitstroombestemming mbo). Van alle in het mbo gestarte leerlingen – 13 in totaal – zijn er na één jaar 3 vsv-er. Twee oud vsv-ers zijn in 2016 in het mbo gestart. Figuur 3.6 laat zien dat in oudere cohorten, met AKA-gediplomeerden in plaats van vmbo-bl LWT gediplomeerden het vsv-percentage na één jaar vergelijkbaar of hoger was. De aanname van de mbo-instellingen in Utrecht dat de kansen van vmbo-bl LWT leerlingen beperkt zijn lijkt dus niet terecht. In ieder geval zijn hun kansen niet slechter dan de OPDC leerlingen met een AKA-diploma.

3.2.5 I-klas

De uitstroom vanuit de I-klas bedraagt in 2015-2016 22 leerlingen. De meesten (14 leerlingen) stromen uit vanuit het vierde leerjaar.[11]

Leerlingen in de I-klas verblijven gemiddeld zo'n 19 maanden bij OPDC Utrecht, maar dit varieert van 9 maanden tot bijna 4 jaar. De gemiddelde verblijfsduur van leerlingen die eerder bij Start It of Make It zaten is ruim 22 maanden. Leerlingen die alleen in de I-klas hebben gezeten zaten daar gemiddeld 10,4 maanden. De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is ongeveer 16 jaar, maar dit hangt sterk af vanuit welk leerjaar de leerling is uitgestroomd.

Diplomaresultaat en uitstroombestemming
Alleen de 14 leerlingen die vanuit het vierde leerjaar zijn uitgestroomd hebben examen gedaan. Zij zijn ook allemaal geslaagd (1x vmbo-bl, 6x vmbo-kl, 7x vmbo-tl), een heel goed resultaat. Van deze 14 leerlingen zijn er 10 doorgestroomd naar het mbo. De overige leerlingen zijn uitgestroomd richting regulier vo (1 leerling) of zijn verwezen naar Leerplicht (2 leerlingen) of de Overstapcoach (1 leerling).

11 Vijf leerlingen uit leerjaar 1 (1x vmbo-bl, 1x vmbo-kl, 2x vmbo-tl, 1x havo), twee leerlingen uit leerjaar 2 (1x vmbo-bl, 1x havo), één leerling uit leerjaar 3 (havo) en 14 leerlingen uit leerjaar 4 (1x vmbo-bl, 6x vmbo-kl/gl, 7x vmbo-tl).

Leerlingen die uit de eerdere leerjaren zijn uitgestroomd, zijn in meerderheid naar het vso gegaan. Daarnaast zijn twee leerlingen uitgestroomd richting Leerplicht, is één leerling naar het regulier vo doorgestroomd en is één leerling met een havo overgangsbewijs doorgestroomd naar het mbo.

Tabel 3.9 – Uitstroombestemming van I-klas leerlingen (%)

	2015-2016		
Bestemming	Diploma	Geen diploma	Totaal
MBO	71	13	50
VO	7	13	9
VSO	-	50	18
Dagbesteding	-	-	-
Werk	-	-	-
Leerplicht	14	25	18
Overig**	7	-	5
Totaal aantal (N)	14	8	22

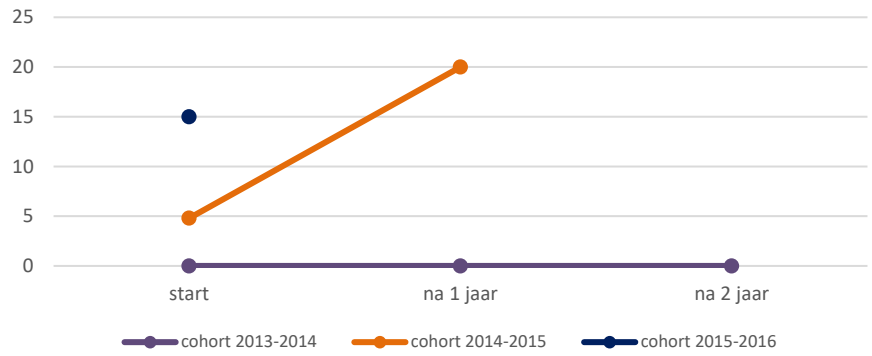
* Dit betreft één leerling die gaan examen heeft gedaan.
** Overstapcoach

Succes vervolg schoolloopbaan

Op één leerling na zijn alle leerlingen gestart op de beoogde uitstroombestemming. De leerling voor wie dat niet geldt is in plaats van door te stromen naar het vso gestart in het regulier vo. Drie leerlingen die zijn doorverwezen naar Leerplicht en de Overstapcoach zijn op 1 oktober 2016 vsv-er. Twee andere niet-gediplomeerde leerlingen die ook naar Leerplicht zijn verwezen, hebben een vrijstelling voor de leerplicht gekregen. Het geeft aan hoe zwaar de problematiek van (een deel van) de leerlingen is.

Van alle oud-leerlingen uit de I-klassen (50 leerlingen) volgen de meesten nog onderwijs. Dat is meestal in het mbo (17x, waarvan 1x vavo) of in het vso (14x). Eén leerling heeft een startkwalificatie behaald. In totaal zijn er in 2016 zeven leerlingen vsv-er (zie figuur 3.8).

Figuur 3.8 – Percentage vsv onder I-klas leerlingen, op verschillende peilmomenten

In de I-klassen zitten leerlingen met zware internaliserende problematiek. In deze paragraaf is dat terug te zien doordat een deel van de leerlingen een vrijstelling voor de leerplicht krijgt. Maar het is ook af te leiden uit de gediplomeerde doorstroom richting Leerplicht of de Overstapcoach en de (niet-gediplomeerde) doorstroom richting vso. Samen gaat het om 9 leerlingen, ruim 40 procent van de uitstroom. Deze leerlingen waren bij OPDC Utrecht niet op de juiste plek en zijn om die reden uitgestroomd naar een meer passende plek of passend alternatief. Het OPDC bekijkt momenteel of er onderzoek gedaan moet worden naar het aanbieden van onderwijs-zorg arrangementen binnen het OPDC.
Tegelijkertijd weet OPDC Utrecht ook een deel van de leerlingen succesvol – met diploma – uit te laten stromen richting voornamelijk het mbo. Vergeleken met 2014-2015 is deze ‘succesvolle’ doorstroom iets toegenomen: van circa 40 procent tot circa 60 procent.

3.3 Vso als passend alternatief?

In voorgaande rapportages in de monitoring van OPDC Utrecht is naar voren gekomen dat het OPDC steeds meer als brug is gaan opereren tussen het regulier onderwijs en het speciaal onderwijs. Dat is zichtbaar doordat enerzijds leerlingen vanuit OPDC Utrecht uitstromen richting het vso, leerlingen voor wie het OPDC niet in de ondersteuningsbehoefte kon voorzien. Anderzijds stromen er ook leerlingen vanuit het vso (en so en sbo) in op het OPDC. Met VSO Kromme Rijn College zijn daar zelfs aansluitingsafspraken over gemaakt. Deze leerlingen stappen na het derde leerjaar over naar het OPDC om daar hun examentraject in te gaan. Hierbij worden twee experts van het Kromme Rijn College ingezet op het OPDC.

In de afgelopen jaren zijn beide stromen – van het OPDC naar het vso en van het vso naar het OPDC – groter geworden. De groei van de uitstroom richting het vso is echter veel sterker gegroeid dan andersom. In 2015-2016 was de totale uitstroom richting vso ruim 31 procent, een kleine toename ten opzichte van 2014-2015 (28%).
Bijna alle uitstroom richting het vso vindt plaats bij leerlingen die uitstromen uit leerjaar 1, 2 of 3. Als alleen naar deze leerlingen wordt gekeken, is de uitstroom richting vso zelfs 50 procent. In tabel 3.10 wordt een overzicht gegeven van de uitstroom richting vso over de afgelopen jaren, voor zowel de totale uitstroom als alleen de uitstroom uit leerjaar 1, 2 en 3.

Tabel 3.10 – Uitstroom naar vso voor uitgestroomde leerlingen OPDC Utrecht (excl. crisisplaatsingen), per uitstroomcohort (%)

	Totaal uitstroom OPDC Utrecht			Uitstroom uit leerjaar 1, 2 en 3		
	Uitstroom VSO	Uitstroom overig	N totaal	Uitstroom VSO	Uitstroom overig	N totaal
2009-2010	17	83	133	22	78	58
2010-2011	12	88	163	16	84	70
2011-2012	16	84	137	20	80	74
2012-2013	20	80	128	29	71	77
2013-2014	17	83	132	31	69	64
2014-2015	28	72	140	42	58	73
2015-2016	31	69	115	50	50	68

Met een groeiend aantal leerlingen dat zijn schoolloopbaan vervolgt in het vso ontstaat de vraag hoe deze leerlingen terecht komen. Anders geformuleerd: was de keuze voor vso een passende keuze en slagen de leerlingen erin succesvol hun schoolloopbaan te vervolgen?
We beantwoorden deze vraag door de vergelijking te maken met leerlingen die niet naar het vso zijn uitgestroomd en kijken naar het percentage vsv-ers en het wel of niet behalen van diploma´s.

3.3.1 Succes in termen van vsv

Afgemeten aan het percentage leerlingen dat voortijdig schoolverlater wordt, zijn leerlingen die uitstromen richting het vso niet meer of minder succesvol dan leerlingen die uitstromen richting andere bestemmingen (meestal regulier vo). Onderstaande tabel geeft een overzicht van het percentage vsv-ers per cohort in oktober 2016.

Tabel 3.11 – Percentage vsv-ers in oktober 2016, voor leerlingen uitgestroomd richting vso en leerlingen richting overige bestemmingen, per uitstroomcohort

	Uitstroom uit leerjaar 1, 2 en 3[12]					
	Uitstroom VSO %	Uitstroom VSO N	% VSV oktober 2016	Uitstroom overig %	Uitstroom overig N	% VSV oktober 2016
2010-2011	16	8	50	84	51	45
2011-2012	20	11	46	80	54	43
2012-2013	29	19	53	71	52	10
2013-2014	31	19	11	69	40	-
2014-2015	42	29	7	58	38	-
2015-2016	50	31	3	50	31	7

Tabel 3.11 laat zien dat er tussen de twee groepen – uitstroom wel of niet richting vso – geen grote verschillen in percentage vsv-ers zijn. Overigens zijn in *absolute* zin de meeste vsv-ers leerlingen die zijn uitgestroomd richting regulier vo, maar dat heeft te maken met een veel grotere uitstroom richting regulier onderwijs in de beginjaren van OPDC Utrecht. In het uitstroomcohort 2012-2013 is wel een opmerkelijk verschil in percentage vsv zichtbaar, maar onduidelijk is waar dit verschil door komt. Mogelijk heeft het te maken met het bereiken van de leeftijd van 18. In de groep vso-uitstromers is de groep 18+-ers in 2016 namelijk procentueel groter dan in de groep leerlingen die naar andere bestemmingen is uitgestroomd.
Los van de verschillen tussen vso- en niet-vso-uitstromers laat de tabel goed zien dat het aandeel leerlingen dat zonder startkwalificatie stopt met de opleiding toeneemt naar mate de uitstroom van het OPDC verder in het verleden ligt. Dat is een trend die je bij alle leerlingen ziet en ook eerder in dit hoofdstuk al is besproken bij de verschillende programma´s.

Binnen de groep leerlingen die vsv-er wordt, heeft een deel wel een mbo-1-diploma behaald. Die groep is onder vso-uitstromers iets groter dan onder de andere uitstromers. Dat heeft echter geen effect op de kans op werk of de hoogte van het inkomen.

12 Het cohort 2009-2010 is buiten beschouwing gelaten, omdat de cijfers voor dit cohort niet meer betrouwbaar zijn. Een te groot deel van de leerlingen is inmiddels ouder dan 23 en verdwijnt daarmee uit de cijfers.

Tabel 3.12 – Inkomenssituatie van vsv-ers ouder dan 18 jaar in oktober 2016, voor leerlingen uitgestroomd richting vso en leerlingen richting overige bestemmingen (%)

	Geen inkomen	Werk <300 euro	Werk >300 euro	Werk & uitkering	Uitkering	Totaal N
Uitstroom VSO & VSV-er	31	25	19	6	19	16
Uitstroom overig & VSV-er	39	18	29	6	8	49

Tabel 3.12 geeft weer dat vsv-ers uit het vso iets vaker (69%) dan overige vsv-ers (61%) een inkomen hebben. Dat inkomen komt echter vaker uit een uitkering. De jongeren die wel werk hebben, verdienen daar vaak minder geld mee dan de jongeren die niet naar het vso zijn uitgestroomd. Ook binnen de groep leerlingen die een mbo-diploma op niveau 1 heeft behaald, hebben de vso-leerlingen in termen van werk en inkomen minder kansen dan leerlingen die naar overige plekken zijn uitgestroomd (niet in de tabel).

We concluderen dat leerlingen die OPDC Utrecht verlaten om naar het vso te gaan het in termen van vsv even goed doen als leerlingen die uitstromen naar het regulier vo of andere bestemmingen. Bij de woorden '*even goed'* moet echter wel een kanttekening gemaakt worden. In beide groepen lijken veel leerlingen – circa de helft – er op termijn niet in te slagen een startkwalificatie te behalen, óók niet met intensieve ondersteuning die in het vso geboden wordt. Dit maakt duidelijk dat de problematiek en mogelijk deels ook het cognitieve vermogen van de leerlingen een zware stempel drukt op de kans op een succesvolle onderwijsloopbaan. Voor vsv-ers uit beide groepen geldt bovendien dat hun inkomenssituatie kwetsbaar lijkt. Een groot deel heeft geen inkomsten of een zeer beperkt inkomen. Vso-uitstromers zijn daarin nog kwetsbaarder dan de andere vsv-ers.

3.3.2 Diplomering op of onder het niveau van de startkwalificatie

Het succes in de onderwijsloopbaan kan naast vsv ook worden bekeken vanuit het perspectief op het behalen van diploma(´s). Een deel van de leerlingen heeft weliswaar geen startkwalificatie en is ook niet meer in opleiding, maar heeft mogelijk wel in het vo of in het mbo op niveau 1 een diploma behaald. Bij de recentere uitstroomcohorten is dit nog niet of nauwelijks te bepalen, omdat het om jonge leerlingen gaat die vrijwel allemaal nog in opleiding zijn. In tabel 3.13 wordt een overzicht weergegeven.

Tabel 3.13 – Percentage gediplomeerden in oktober 2016, voor leerlingen uitgestroomd richting vso en leerlingen richting overige bestemmingen, per uitstroomcohort

	Uitstroom uit leerjaar 1, 2 en 3							
	Uitstroom VSO Hoogst behaalde diploma (%)				Uitstroom overig Hoogst behaalde diploma (%)			
	geen	vmbo	mbo-1	SK*	geen	vmbo	mbo-1	SK*
2010-2011	63	13	25	-	12	39	25	24
2011-2012	36	9	45	9	28	37	22	13
2012-2013	47	-	47	5	40	44	10	6
2013-2014	63	-	37	-	73	20	8	-
2014-2015	76	-	24	-	89	11	-	-
2015-2016	100	-	-	-	100	-	-	-

* diploma havo, vwo, mbo-2 of hoger

Op termijn lijken leerlingen die uitstromen naar andere bestemmingen dan het vso iets vaker dan vso-uitstromers een diploma te behalen, meestal op het niveau van de startkwalificatie. De verschillen zijn echter niet erg groot en het percentage leerlingen dat helemaal geen diploma weet te behalen schommelt na een aantal jaar rond de 30-40 procent. Opvallend is echter wel het cohort 2010-2011. In dat cohort hebben leerlingen die naar andere bestemmingen zijn uitgestroomd beduidend vaker een diploma behaald, ook op mbo-niveau 2 of hoger. Het is niet goed in te schatten of het een afwijkend cohort is of dat leerlingen zes jaar na uitstroom bij OPDC Utrecht hun vervolgopleiding afronden (en dat zes jaar dus een kantelpunt vormt).

Een groot deel van de leerlingen heeft geen startkwalificatie in bezit. Wel laat de tabel goed zien dat leerlingen in het vso veel vaker een mbo-diploma op niveau 1 weten te behalen (meestal ook in het vso behaald) en leerlingen die naar andere plekken uitstromen vaker een vmbo-diploma behalen. Mogelijk halen leerlingen die uitstromen naar andere plekken nog op latere leeftijd een mbo-1-diploma. Bij leerlingen onder de 18 jaar zijn grote verschillen in het aandeel leerlingen met een mbo-1-diploma tussen beide groepen. Boven de 18 verdwijnt dat verschil bijna volledig (zie bijvoorbeeld ook het cohort 2010-2011). Dit kan erop wijzen dat leerlingen die uitstromen naar andere onderwijsbestemmingen het diploma op mbo-niveau 1 vaker via een omweg of met wat vertraging behalen.

3.3.3 Instroom op OPDC Utrecht vanuit het (V)SO

Tot slot zoomen we nog in op de groep leerlingen die vanuit het speciaal onderwijs instroomt bij OPDC Utrecht. Hoe ziet hun verdere onderwijsloopbaan eruit in vergelijking met leerlingen de vanuit regulier onderwijs instromen?

Tabel 3.14 – Uitstroombestemming naar herkomst, uitstroomcohorten 2009-2010 tot en met 2015-2016 (%)

Uitstroom / Instroom	VO	PRO	MBO	VSO	Werk	overig	N totaal (=100%)
PO	62	8	5	23	1	2	201
SO/SBO	47	16	3	34	-	-	76
VO	25	1	40	18	4	13	550
VSO	18	-	29	24	11	18	38

De tabel laat zien dat leerlingen die instromen vanuit het speciaal onderwijs (so/sbo en vso) duidelijk vaker uitstromen naar het vso dan leerlingen die op het OPDC instromen vanuit regulier onderwijs. Voor leerlingen die instromen vanuit het vso geldt bovendien dat zijn ook beduidend meer naar werk uitstromen, so/sbo-leerlingen stromen duidelijk vaker uit richting praktijkonderwijs.
Tegelijkertijd stromen echter in alle groepen – herkomst uit het speciaal onderwijs of niet – de meeste leerlingen uit naar het regulier onderwijs. In alle groepen gaat het globaal om minimaal de helft van de leerlingen.[13] Andersom bekeken zijn in aantallen de meeste vso-uitstromers OPDC Utrecht ooit binnengestroomd vanuit het regulier vo.

Het onderwijstype van waaruit de leerlingen OPDC Utrecht instromen, heeft op lange(re) termijn geen effect op de kans op voortijdig schoolverlaten. In tabel 3.15 is weergegeven welk deel van de leerlingen in oktober 2016 vsv-er is.

13 Dit is het gemiddelde van alle uitstromers sinds 2009-2010. Eerder in de rapportage is al uitgebreid aan bod gekomen dat de uitstroom richting het vso de laatste jaren sterk is toegenomen.

Tabel 3.15 – Uitstroombestemming naar herkomst, uitstroomcohorten 2009-2010 tot en met 2015-2016 (%)

Uitstroom / Instroom	Uitstroomjaar 2010-11 t/m 2013-14*			Uitstroomjaar 2014-15			Uitstroomjaar 2015-16		
	Totaal N	VSV N	VSV %	Totaal N	VSV N	VSV %	Totaal N	VSV N	VSV %
PO	125	34	27	29	1	3	17	-	-
SO/SBO	44	9	20	6	-	-	13	-	-
VO	324	124	38	75	20	27	62	7	11
VSO	5	2	40	12	3	25	12	2	17

* deze uitstroomcohorten zijn samengenomen, omdat de instroom vanuit het vso per jaar te klein was om apart mee te nemen.

De tabel laat zien dat leerlingen die korter geleden zijn uitgestroomd (2014-2015, 2015-2016) minder vaak vsv-er zijn. Dat heeft alles met de leeftijd van de leerlingen te maken. Leerlingen die zijn ingestroomd vanuit het primair onderwijs (regulier of speciaal) zijn om die reden minder vaak vsv-er dan leerlingen die zijn ingestroomd vanuit het v(s)o.

4 Samenvattende conclusies en beschouwing

In deze rapportage is verslag gedaan van de zevende meting in de monitoring van OPDC Utrecht. Deze meting heeft betrekking op leerlingen die in het schooljaar 2015-2016 zijn ingestroomd en/of uitgestroomd bij OPDC Utrecht. In de rapportage zijn de hoofddoelen van passend onderwijs als kader gebruikt. Dat betekent dat is gekeken naar de mate waarin OPDC Utrecht een passende plek voor de leerlingen is en naar de mate waarin leerlingen van OPDC Utrecht een doorgaande schoolloopbaan hebben. Binnen dit kader is in deze meting extra aandacht besteed aan twee thema's: het functioneren en succes van de kernpartneraanpak en de schoolloopbaan van uitstromers richting het vso.

Fors minder instromers, maar niet structureel
In schooljaar 2015-2016 zijn bij OPDC Utrecht 104 leerlingen nieuw ingestroomd (exclusief 4 crisisplaatsingen). Dat is een forse daling ten opzichte van voorgaand jaar, te weten 31 leerlingen. Over de jaren heen wisselen hoge en lage instroom elkaar af en er lijkt geen sprake van een structureel ingezette daling. Aanvullend onderzoek door KBA Nijmegen heeft uitgewezen dat ontwikkelingen bij aanleverende scholen mogelijk de oorzaak zijn van de lagere instroom in 2015-2016.

Complexiteit van de problematiek van de leerlingenpopulatie neemt toe
De complexiteit en zwaarte van de problematiek van instromende leerlingen lijkt toe te nemen. Dat geven ook betrokkenen van OPDC Utrecht aan. Een belangrijke reden is dat met de komst van passend onderwijs de basisondersteuning op de reguliere scholen steeds sterker wordt. Dit leidt ertoe dat leerlingen langer door de eigen vo-school ondersteund kunnen worden en pas relatief laat in de schoolloopbaan bij het OPDC instromen (ca. 50% in leerjaar 3 of later). De zwaardere leerlingenpopulatie is ook terug te zien in de steeds grotere uitstroom richting het vso
Vrijwel alle leerlingen bij OPDC Utrecht hebben te maken met zware en gestapelde problemen. Naast gedragsproblematiek hebben veruit de meeste leerlingen ook te maken met persoonlijke problemen (in thuissituatie, lichamelijke problematiek) en problemen in de studiehouding of met studievaardigheden. Specifiek in de I-klassen hebben leerlingen vaak te maken met (ernstige) internaliserende gedragsproblematiek. Bij de meeste leerlingen zijn ook één of meerdere hulpverlenende instanties betrokken.
De zwaardere doelgroep heeft geleid tot aanpassingen in de inrichting van OPDC Utrecht. Vanaf mei 2017 stromen alle leerlingen eerst in een instroomgroep in. Hier kunnen leerlingen 'landen' en ligt de focus naast onderwijs ook sterk op diagnostisering en ondersteuning.

Positieve ontwikkeling bij de meeste leerlingen, ook een groep met weinig vorderingen
De meeste leerlingen maken bij OPDC Utrecht een positieve ontwikkeling door. Hun problemen verminderen of ze leren met hun problemen om te gaan. Er is echter ook een groep leerlingen – voornamelijk leerlingen van Make It en Do It – voor wie dit niet geldt: zij maken weinig vorderingen en soms is zelfs sprake van een negatieve ontwikkeling. Het overgrote deel van deze leerlingen stroomt uiteindelijk uit richting het vso of richting Leerplicht.

Kernpartners spil in de ondersteuning
Binnen het samenwerkingsverband Sterk VO wordt gewerkt met de kernpartneraanpak. OPDC Utrecht beoogt samen met Leerplicht, VO-team Jeugd & Gezin, JGZ en de begeleiders passend onderwijs een samenhangende aanpak te bieden aan de leerlingen. De kernpartners hebben twee opdrachten: het versterken van de basis van de school en het ondersteunen van individuele leerlingen in het realiseren van een doorgaande schoolloopbaan.
De kernpartners en OPDC Utrecht zijn positief over de samenwerking in de kernpartneraanpak. Rollen en taken zijn steeds duidelijker en de gezamenlijke visie wordt steeds sterker. Juist voor de zware doelgroep bij OPDC Utrecht kan de kernpartneraanpak van grote meerwaarde zijn.

Uitdaging: eerder inschakelen van kernpartners
Los van de grote meerwaarde die alle partijen in de kernpartneraanpak zien, zijn er ook nog enkele uitdagingen. Eén van die uitdagingen is de eerdere inschakeling van kernpartners. Door hen vroegtijdig te betrekken kan preventiever worden gewerkt. De inzet van kernpartners verschuift dan naar een meer adviserende / consulterende rol.
Voor een vroege inschakeling van kernpartners spelen verschillende factoren een rol. Volle agenda's van alle partijen vormen soms een hindernis, maar vooral ook is het belangrijk dat docenten en mentoren van OPDC Utrecht goed op de hoogte zijn van de wat de kernpartners doen en kunnen betekenen. Door personele wisselingen is dat nu nog niet bij iedereen het geval. Op verschillende manieren wordt hier aan gewerkt, bijvoorbeeld door het organiseren van een ondersteuningsmiddag en door te kijken hoe de orthopedagoog en teamleider hier docenten en mentoren verder in kunnen ondersteunen.

Verbinding met VO-team kan verder verbeterd worden
De samenwerking met alle kernpartners wordt steeds beter, maar de rol en positionering van het VO-team en de uitgangspunten van waaruit zij werken is nog wel een punt van discussie. De actieve en centrale rol van ouders in het proces wordt door alle partijen onderkend, maar OPDC Utrecht ervaart hier ook wrijving in. Op sommige momenten of in bepaalde situaties schiet het leidende principe (ouders als spil) door en werkt de aanpak contraproductief. Verdere verbeterpunten zijn de terugkoppeling naar het OPDC – dit vereist een goede betrokkenheid en verbondenheid van alle partijen en een

snellere inschakeling van specialistische hulpverlening door het VO-team wanneer nodig. Hier is echter ook een kwalitatief goed OPP cruciaal (zie volgende punt).

Gebruik van OPP bij inzet van kernpartners kan beter
De kwaliteit van de OPP's van de leerlingen is in de afgelopen jaren steeds verder verbeterd. In de huidige OPP's zijn bij de meeste leerlingen doelen en resultaten duidelijk terug te vinden. Er blijven echter verdere verbeteringen mogelijk. Specifiek waar het de kernpartners betreft is de feitelijke betrokkenheid (inzet) van kernpartners en hun specifieke rol niet altijd duidelijk. Uit het dossieronderzoek komt naar voren dat bij 55 procent van de leerlingen minstens één kernpartner betrokken is, maar dat percentage wordt door OPDC Utrecht en de kernpartners zelf als een onderschatting gezien.
Ook het resultaat van de inspanningen van de kernpartners zou beter in de OPP's terug moeten komen. Nu is in 40 procent van de gevallen niet duidelijk wat de inzet van de kernpartners heeft opgeleverd. Waar dat in de OPP's wel is benoemd, blijken de resultaten wisselend.
Voor een doorlopende schoolloopbaan is bij een (groot) deel van de leerlingen de inzet van specialistische hulpverlening cruciaal. Voor de leerlingen van het OPDC is snelheid en slagkracht nodig en daarbij speelt het OPP een belangrijke rol. Om sneller en effectiever te werken moet het OPP een richtinggevend en leidend document zijn ('wat werkt en wat niet' en 'wat is al ingezet en met welk effect'). Daar zijn nog verdere verbeteringen in mogelijk.

Kernpartneraanpak van meerwaarde voor leerlingen die passen bij doelgroep OPDC
De kernpartneraanpak levert een zinvolle bijdrage in de effectieve ondersteuning en begeleiding van leerlingen die tot de doelgroep van het OPDC behoren. Leerlingen met een (te) zwaar profiel stromen nu vaak uit richting vso of Leerplicht. Bij deze leerlingen levert ook de inzet van kernpartners nu niet het beoogde resultaat op; zij kunnen het verschil niet maken en weten de leerling niet te behouden voor OPDC Utrecht (te diplomeren, of terugschakeling naar regulier onderwijs). Het OPDC geeft aan dat een deel van deze leerlingen alsnog veel baat kan hebben bij de kernpartneraanpak zodra de aansluiting met het VO-team, de eerdere inschakeling van hulpverlening en vroegtijdige betrokkenheid van kernpartners verder verbetert (zie vorige conclusies). Voor deze leerlingen is docentafhankelijkheid (grootste verschil tussen OPDC en vso) namelijk niet het struikelblok, maar wel de complexiteit en stapeling van problematiek.

Uitstroom richting vso verder toegenomen, OPDC Utrecht niet altijd een passende plek
Het aantal leerlingen dat in schooljaar 2015-2016 is uitgestroomd, bedraagt 115 (excl. 5 crisisplaatsingen). Opnieuw is het aandeel leerlingen dat uitstroomt richting het vso toegenomen, tot 31 procent van alle leerlingen. Van de uitstromers uit leerjaar 1, 2 en 3 stroomt zelfs de helft van alle leerlingen uit richting vso. Een dergelijk omvangrijke uitstroom richting vso is onwenselijk, voor zowel de leerlingen die het betreft (extra schoolwisseling) als de overige leerlingen in de klassen (groepsdynamiek). Het gesprek

over de uitstroom richting vso – en wat er nodig is om leerlingen wèl voor het OPDC te kunnen behouden – moet gevoerd blijven worden, zowel intern als met de betrokken partners (po, vo, vso). Samen met het samenwerkingsverband Sterk VO wordt daarom nu een analyse gemaakt van mogelijke verbeterpunten in het onderwijs en de ondersteuning die OPDC Utrecht aan haar leerlingen kan bieden (zie laatste conclusie).

Ook na uitstroom blijft doelgroep kwetsbaar, vso-uitstromers (nog) sterker dan overige uitstromers

Een deel van de leerlingen die in 2015-2016 zijn uitgestroomd heeft examen gedaan. Bij Link It heeft 90 procent van de leerlingen een diploma behaald, in de I-klas 100 procent en bij Do It 70 procent. Een heel goed resultaat gezien de zware problematiek van de doelgroep. De meeste leerlingen komen aan op hun beoogde plek. Concreet betekent dat de meeste leerlingen starten in het regulier vo (met name uitstroom Start It), vso (veel Make It uitstromers) of mbo (Link It, Do It en I-klas uitstromers). Een kleiner deel van de leerlingen stroomt uit richting Leerplicht, werk of hulpverlening (Met name in de I-klas en bij Do It).

Een aantal jaar na uitstroom loopt het percentage leerlingen dat vsv-er wordt op. Daar speelt de leeftijd een belangrijke rol in (18+), maar ook tussen de programma's zijn grote verschillen waar te nemen. Leerlingen van Start It, Link It en in mindere mate Make It worden minder vaak vsv-er en behalen vaker een startkwalificatie dan Do It leerlingen. Tegelijkertijd is de conclusie dat in alle programma's een relatief groot deel van de leerlingen vsv-er wordt.

In termen van vsv doen uitstromers richting vso het niet slechter dan leerlingen die naar andere bestemmingen (voornamelijk regulier onderwijs) zijn uitgestroomd. In termen van werk en inkomen is de positie van uitstromers richting vso daarentegen wel slechter dan die van andere leerlingen. Zij hebben vaker een uitkering en hebben lagere inkomsten uit werk. Zoals gezegd moeten we gelijktijdig ook constateren dat in beide groepen veel leerlingen (ca. de helft) er op termijn niet in slagen een startkwalificatie te behalen en alsnog vsv-er worden. De inkomenssituatie van deze vsv-ers is vaak slecht: ze hebben geen werk of er is sprake van kleine baantjes en/of lage lonen. Het geeft aan dat de problematiek de leerlingen kwetsbaar maakt en een zware stempel drukt op hun kansen in onderwijs en werk.

Herbezinning van OPDC Utrecht

In eerdere metingen is geconstateerd dat het OPDC een passende plek is voor de meeste leerlingen; de problematiek van de doelgroep sloot aan bij de functie van het OPDC. Door de toenemende uitstroom richting het vso constateren we dat voor een deel van de leerlingen OPDC Utrecht geen goed passende plek is geweest. OPDC Utrecht vindt de toename ook zorgelijk en bezint zich opnieuw op haar betekenis binnen het samenwerkingsverband. De bezinning vindt plaats onder regie van het samenwerkingsverband Sterk VO, omdat hierbij het totale aanbod van ondersteuning in de regio onder de loep genomen wordt. Besloten is om voor maart 2018 tot een herontwerp te

komen. Hierbij speelt zowel de vraag ‘doen we de dingen goed?’ als ‘doen we de goede dingen?’. Wat betreft de eerste vraag (doen we de dingen goed) wordt onder andere over het functioneren van de kernpartneraanpak nagedacht. Wat betreft de tweede vraag (doen we de goede dingen) heeft OPDC in het schooljaar 2016-2017 een aantal pilots en maatregelen ingezet. Direct in relatie tot de doelgroep die het OPDC in huis heeft, is een pilot met experts van het Kromme Rijn College opgezet. Zij begeleiden leerlingen in het laatste jaar naar het diploma. Ook in relatie tot de zwaarte van de doelgroep worden instromende leerlingen voortaan eerst in een instroomklas geplaatst om hen te laten wennen (‘landen’) en om goed vast te stellen wat de leerling op het OPDC, in combinatie met de ondersteuning thuis, nodig heeft. Naast deze maatregelen wordt meer aandacht besteed aan de nazorg van geschakelde leerlingen richting regulier onderwijs. Daartoe worden OPDC-experts ingezet om naar het vmbo geschakelde leerlingen en het personeel van de school te ondersteunen. De pilot heet ‘Succesvol schakelen’. Tevens wordt een OPDC-expert ingezet om bovenbouwleerlingen op havo/vwo-niveau met externaliserende problematiek te ondersteunen in de reguliere school. Om de toeleiding van leerlingen uit het regulier onderwijs richting het OPDC beter te laten verlopen is een ‘lean traject’ ingericht. In het herontwerp worden al deze pilots meegenomen en geëvalueerd.
De herbezinning gaat echter verder dan de genoemde pilots. De gehele functie van het OPDC binnen het samenwerkingsverband wordt bekeken, ook in relatie met de VSO-voorzieningen en de kernpartneraanpak.

Bijlage 1 – Methodiek van de probleemprofielen

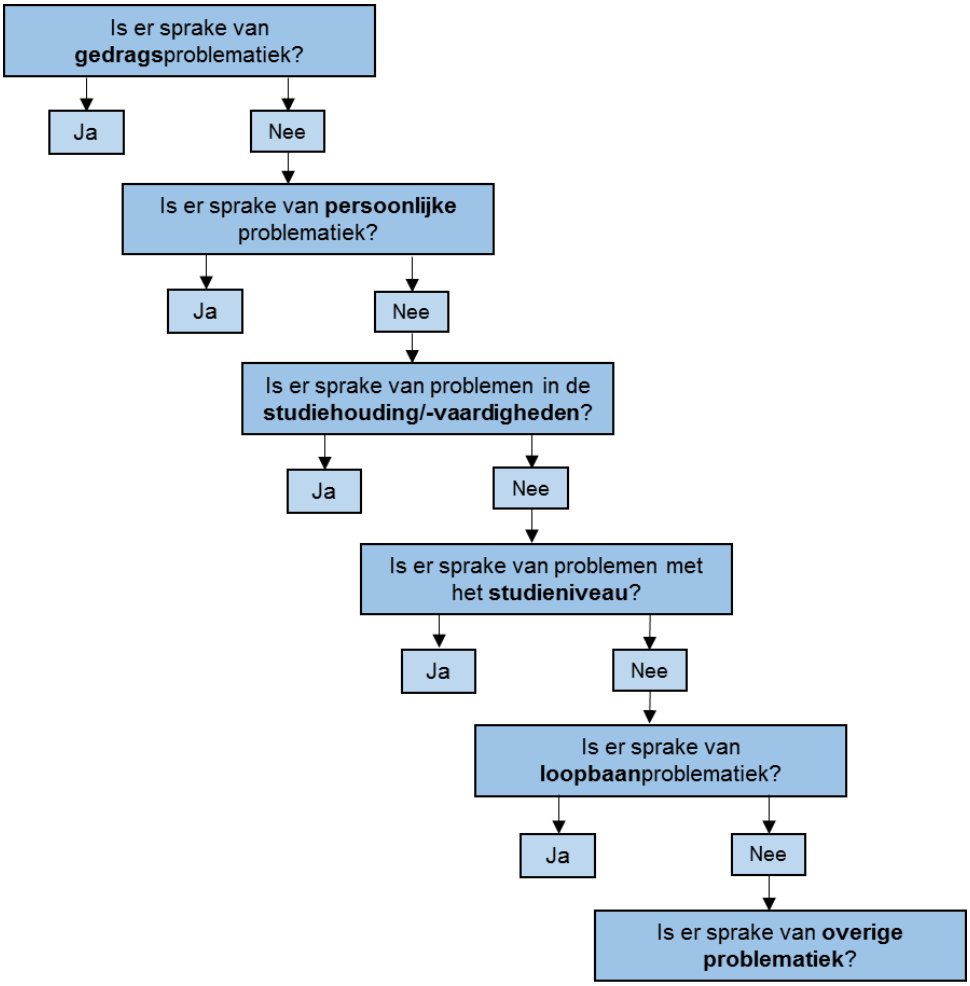
Er is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. De typologie bestaat uit vijf hoofdcategorieën (profielen), namelijk gedragsproblematiek, persoonlijke problematiek, problemen in de studiehouding, problemen met het niveau en loopbaanproblematiek. De zesde categorie bestaat uit overige problematiek. In elk van de hoofdcategorieën vallen diverse soorten problemen. In het profiel Gedragsproblematiek zijn alle vormen van problemen in het gedrag en sociaal-emotionele problemen opgenomen. De meeste geïndiceerde stoornissen, zoals stoornissen in het autismespectrum en veelvoorkomende stoornissen als ADHD en ADD, vallen binnen dit profiel. Het profiel Persoonlijke problematiek omvat problemen in de thuis- of gezinssituatie, gezondheidsproblemen, inclusief fysieke beperkingen, verslavingsproblemen en financiële problemen.
De genoemde twee profielen hebben betrekking op de persoon zelf en op zijn of haar privésituatie. De andere drie profielen gaan over de studie. Problemen met de studiehouding/vaardigheden omvat problemen rondom motivatie, leerhouding en verzuim. Het profiel Problemen met het studieniveau verwijst expliciet naar problemen door leerachterstanden, een te hoog studieniveau en problemen met de Nederlandse taal. Het laatste profiel van de Loopbaanproblematiek heeft betrekking op studiekeuzeproblemen en studiewisselingen, inclusief afstroom.
De namen van de profielen zijn zo gekozen dat ze de hoofdmoot van de problemen binnen het profiel omvatten. Dat pakt niet altijd gelukkig uit, omdat bijvoorbeeld onder de noemer gedragsproblematiek ook een flink deel geestelijke gezondheidsproblematiek opgenomen is. De aanduiding gedragsproblematiek is dan ook geen classificatie van problemen, maar louter een verzamelbegrip.

Onderstaand schema geeft weer welke problemen horen bij welk profiel:

Gedragsproblematiek	• agressief, boos • stil, gesloten • druk, niet luisteren • andere specifieke problemen • problemen met gedrag algemeen • onverantwoordelijk (niet aanspreekbaar op gedrag) • gedrag afhankelijk van medicatie • wisselend gedrag / labiel • beïnvloedbaar • kan niet goed tegen kritiek • autoriteitsproblemen • brutaal • komt afspraken niet na • pesten • wordt gepest • faalangst • angstig/bang gedrag • weinig zelfvertrouwen (laag zelfbeeld) • problemen met sociale vaardigheden • depressief gedrag/zelfmoordneigingen
Persoonlijke problematiek	- problemen in thuissituatie/gezinssituatie • gescheiden ouders • ziekte / handicap ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (ook psychisch) • gestorven ouder(s)/gezinsleden • agressieve ouder(s)/broer(s)/zus(sen)/familieleden • financiële problemen / schuldsanering thuis • ouder(s)/broer(s)/zus(sen) in detentie/criminaliteit van familie-leden • gezinsvoogd/OTS/uithuisplaatsing • pedagogische onmacht bij ouder(s) • heel groot gezin • verslavingsproblemen ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (bv. alcohol, drugs) • gezin/opvoeding biedt geen structuur • in crisisopvang (gezeten) • veel ruzie in thuissituatie • geen steun van thuis/ niet betrokken • andere specifieke problemen • problemen in thuissituatie algemeen - problemen in lichamelijke situatie (medisch/gezondheid) • chronische ziekte (bijv. astma, diabetes, etc.) • visuele beperking (bijv. (gedeeltelijk) blind) • auditieve beperking (bijv. (gedeeltelijk) doof) • motorische beperking (bijv. verlamming, spasmes, in rolstoel) / motorische problemen • energetische beperking (bijv. vermoeidheidsklachten, slaap-problemen, verstoord dag-nachtritme)

	• beperking in spreken of taalgebruik (bijv. stotteren, afasie) • gebruikt medicijnen • overgewicht • migraine / hoofdpijnen • andere specifieke klachten • problemen / klachten met gezondheid algemeen - problemen met verslaving • alcoholverslaving • drugsverslaving • computer/ game verslaving (bv. internet, chatten, (online) games) • gokverslaving • andere specifieke verslaving • verslaving algemeen - problemen met financiën • schulden • onvoldoende inkomen • andere specifieke financiële problemen problemen met financiën algemeen
Problemen in de studiehouding / studievaardigheden	• motivatieproblemen • concentratieproblemen • nooit op tijd werk af (tempo) • verzuimt / spijbelt veel • weinig doorzettingsvermogen • onzelfstandig • werkt te snel (daardoor onnauwkeurig) • huiswerk niet in orde • heeft geen structuur • problemen/moeite met plannen • andere specifieke problemen • problemen met studiehouding algemeen
Niveauproblematiek	• leerachterstand technisch lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand begrijpend lezen (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand spelling (leerachterstand is ≥ 0.25) • leerachterstand (inzichtelijk) rekenen (leerachterstand ≥ 0.25) • problemen met Nederlandse taal • andere specifieke problemen
Loopbaanproblematiek	• problemen met studie/beroepskeuze • andere specifieke loopbaanproblemen • loopbaanproblemen algemeen

Figuur 1 – Overzicht hiërarchische ordening problematiek

Bijlage 2 – Type doelen per probleemgebied

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal	
	%	%	%	%	%	Aantal	%
Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan	**N = 25**	**N = 30**	**N = 21**	**N = 12**	**N = 22**	**110**	
• vaststellen van achterstanden of niveau	20	20	5	8	14	16	15
• verbeteren / inhalen van achterstanden	16	3	38	67	14	24	22
• verbeteren van de cijfers voor (bepaalde) vakken / leergebieden	20	10	5	-	14	12	11
• behalen diploma	16	17	100	67	64	52	47
• zicht op (uitstroom)mogelijkheden van de leerling	-	-	-	-	9	2	2
• oriëntatie door leerling op mogelijke vervolgstappen/uitstroom	4	-	-	58	32	15	14
• instromen in regulier onderwijs	4	3	-	-	-	2	2
• omgaan/hulp met beperkingen	4	3	5	8	14	7	6
• functioneren op hoogst haalbaar/eigen niveau	44	67	5	8	23	38	35
• overgaan naar volgende leerjaar	4	3	-	-	5	3	3
• anders	4	7	-	8	-	4	4
Werkhouding	**N = 26**	**N = 31**	**N = 18**	**N = 11**	**N = 21**	**107**	
• aanleren van een vaardigheid mbt school	85	84	83	55	86	87	81
• verbeteren van de houding	77	58	56	45	43	62	58
• stage lopen ivm eisen AKA	-	-	-	45	-	5	5
• anders	-	3	6	9	-	3	3
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling	**N = 25**	**N = 32**	**N = 18**	**N = 8**	**N = 20**	**103**	
• afleren of verminderen van negatief gedrag	44	13	44	63	10	30	29
• leren luisteren, opvolgen van autoriteit of regels, leren nakomen van afspraken	24	59	22	38	5	33	32
• veranderen of verbeteren van de omgang met anderen	40	19	39	25	40	33	32
• verbeteren van sociale vaardigheden	20	3	-	13	35	14	14
• verbeteren van zelfvertrouwen of prestatie-motivatie, verminderen van faalangst	16	9	6	-	15	11	11
• verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen	4	-	-	-	45	10	10
• leerling inzicht bieden in eigen gedrag	36	19	22	13	5	21	20
• leren openstellen voor anderen/ omgaan feedback leeftijdsgenoten	16	9	22	13	15	15	15

	Start It	Make It	Link It	Do It	I-klas	Totaal	
	%	%	%	%	%	Aantal	%
• verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid	12	6	-	-	5	6	6
• verbeteren/zicht krijgen op (realistisch) zelfbeeld	-	9	-	-	-	3	3
• omgaan met conflicten	20	6	17	13	5	12	12
• weerbaarder worden	8	19	6	25	10	13	13
• anders	4	-	6	13	15	6	6
Veiligheid en verzuim	**N = 11**	**N = 20**	**N = 7**	**N = 11**	**N = 15**	**64**	
• terugdringen verzuim / op tijd komen	82	70	100	100	93	55	86
• inschakelen derde om verzuim terug te dringen	-	5	-	-	13	3	5
• onveilige situaties rondom oude school uit de weg gaan	9	-	-	-	-	1	2
• veilige sfeer in en buiten school	9	5	-	-	-	2	3
• anders	9	20	-	-	-	5	8
Thuissituatie en vrije tijd	**N = 22**	**N = 17**	**N = 6**	**N = 2**	**N = 10**	**57**	
• opzetten of intensiveren van contacten met ouders/verzorgers	68	47	33	-	50	30	53
• vergroten van betrokkenheid van de ouders/verzorgers	9	12	33	-	-	6	11
• inschakelen of intensiveren van contacten met externe partijen	23	24	-	100	40	15	26
• onderzoek naar benodigde hulpverlening of ondersteuning voor leerling	5	24	17	50	20	9	16
• onderzoek naar geschikte woonsituatie voor leerling	-	6	-	50	10	3	5
• anders	14	24	33	-	30	12	21
Gezondheid	**N = 11**	**N = 18**	**N = 3**	**N = 1**	**N = 10**	**43**	
• onderzoek naar lichamelijke of geestelijke klachten/problemen	9	-	-	-	10	2	5
• inschakelen van medische of geestelijke hulp	9	-	-	-	10	2	5
• overtuigen van noodzakelijkheid van medische of geestelijke hulp bij problemen van de leerling	-	-	-	-	10	1	2
• aanleren of verbeteren van therapietrouw en/of inname van medicijnen	18	22	33	-	-	7	16
• zoeken naar haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten / minder ziek zijn	18	33	-	100	20	11	26
• overwicht gerelateerde problemen aanpakken	18	11	33	-	20	7	16
• anders	36	28	33	-	30	13	30

Bijlage 3 – Realisatie van doelen per probleemgebied

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduidelijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
Cognitieve en didactische ontwikkeling / loopbaan						
• vaststellen van achterstanden of niveau	38	13	25	25	-	16
• verbeteren / inhalen van achterstanden	54	17	25	4	-	24
• verbeteren van de cijfers voor (bepaalde) vakken / leergebieden	33	33	25	8	-	12
• behalen diploma	57	24	16	4	-	51
• zicht op (uitstroom)mogelijkheden van de leerling	100	-	-	-	-	2
• oriëntatie door leerling op mogelijke vervolgstappen/uitstroom	60	13	20	7	-	15
• instromen in regulier onderwijs	50	50	-	-	-	2
• omgaan/hulp met beperkingen	57	14	29	-	-	7
• functioneren op hoogst haalbaar/ eigen niveau	55	26	11	8	-	38
• overgaan naar volgend leerjaar	33	33	33	-	-	3
• anders	50	25	25	-	-	4
Werkhouding						
• aanleren van een vaardigheid mbt school	38	34	12	16	-	86
• verbeteren van de houding	35	39	11	15	-	62
• stage lopen ivm eisen AKA	40	20	20	20	-	5
• anders	33	33	-	33	-	3
Gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling						
• afleren of verminderen van negatief gedrag	27	30	20	23	-	30
• leren luisteren, opvolgen van autoriteit of regels, leren nakomen van afspraken	27	45	12	15	-	33
• veranderen of verbeteren van de omgang met anderen	23	40	20	17	-	30
• verbeteren van sociale vaardigheden	36	43	14	7	-	14

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduidelijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
• verbeteren van zelfvertrouwen of prestatie-motivatie, verminderen van faalangst	36	27	36	-	-	11
• verminderen van negatieve gevoelens of depressiviteit, leerling zich prettig laten voelen	44	11	33	11	-	9
• leerling inzicht bieden in eigen gedrag	25	35	35	5	-	20
• leren openstellen voor anderen/ omgaan feedback leeftijdsgenoten	20	33	20	27	-	15
• verbeteren zelfstandigheid en/of zelfredzaamheid	33	50	17	-	-	6
• verbeteren/zicht krijgen op (realistisch) zelfbeeld	33	33	-	33	-	3
• omgaan met conflicten	33	42	25	-	-	12
• weerbaarder worden	8	42	42	8	-	12
• anders	83	17	-	-	-	6
Veiligheid en verzuim						
• terugdringen verzuim / op tijd komen	42	40	4	13	-	52
• inschakelen derde om verzuim terug te dringen	33	33	-	33	-	3
• onveilige situaties rondom oude school uit de weg gaan	100	-	-	-	-	1
• veilige sfeer in en buiten school	50	50	-	-	-	2
• anders	40	20	20	20	-	5
Thuissituatie en vrije tijd						
• opzetten of intensiveren van contacten met ouders/verzorgers	84	-	-	16	-	25
• vergroten van betrokkenheid van de ouders/verzorgers	40	-	-	60	-	5
• inschakelen of intensiveren van contacten met externe partijen	67	7	7	20	-	15
• onderzoek naar benodigde hulpverlening of ondersteuning voor leerling	38	-	13	50	-	8
• onderzoek naar geschikte woonsituatie voor leerling	33	67	-	-	-	3
• anders	67	-	-	33	-	9

	Doel behaald	Doel niet behaald	Doel deels behaald (sommige wel, sommige niet)	Doel deels behaald (wel verbeterd)	Onduidelijk	Totaal N (= 100%)
	%	%	%	%	%	Aantal
Gezondheid						
• onderzoek naar lichamelijke of geestelijke klachten/problemen	100	-	-	-	-	2
• inschakelen van medische of geestelijke hulp	50	50	-	-	-	2
• overtuigen van noodzakelijkheid van medische of geestelijke hulp bij problemen van de leerling	100	-	-	-	-	1
• aanleren of verbeteren van therapietrouw en/of inname van medicijnen	57	43	-	-	-	7
• zoeken naar haalbare combinatie van school en gezondheidsklachten / minder ziek zijn	50	30	-	20	-	10
• overgewicht gerelateerde problemen	25	25	-	25	25	4
• anders	23	46	8	15	8	13

Bijlage 4 – Realisatie van doelen per leerling

Leerling	Gemiddelde score (0-2)	Aantal probleemgebieden waarop doelen zijn gesteld	% probleemgebieden waarop doelen *volledig* zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen *deels* zijn behaald	% probleemgebieden waarop doelen *niet* zijn behaald	Programma OPDC Utrecht	Uitstroombestemming
1	0	3	0	0	3	Do It	Leerplicht
2	0	4	0	0	4	Do It	VSO
3	0	2	0	0	2	Do It	Werk
4	0	4	0	0	4	I-klas	Leerplicht
5	0	3	0	0	3	Link It	VSO
6	0	3	0	0	3	Link It	VSO
7	0	4	0	0	4	Make It	VSO
8	0	5	0	0	5	Make It	VSO
9	0	4	0	0	4	Make It	VSO
10	0	4	0	0	4	Make It	VSO
11	0	4	0	0	4	Make It	VSO
12	0	4	0	0	4	Make It	VSO
13	0,2	5	0	1	4	I-klas	Leerplicht
14	0,2	5	0	1	4	Start It	Leerplicht
15	0,25	4	0	1	3	Make It	VSO
16	0,25	4	0	1	3	Start It	VSO
17	0,33	6	0	2	4	Make It	VSO
18	0,33	3	0	1	2	Make It	VSO
19	0,33	3	0	1	2	Make It	VSO
20	0,4	5	1	0	4	Do It	werk
21	0,4	5	1	0	4	I-klas	VSO
22	0,5	4	1	0	3	Do It	Leerplicht
23	0,5	4	1	0	3	Make It	VSO
24	0,5	4	1	0	3	Start It	VSO
25	0,6	5	1	1	3	Make It	VSO
26	0,6	5	1	1	3	Start It	VSO
27	0,6	5	1	1	3	Start It	VSO
28	0,67	3	1	0	2	I-klas	Leerplicht
29	0,67	6	1	2	3	I-klas	VSO
30	0,67	3	0	2	1	Link It	MBO
31	0,67	3	1	0	2	Make It	VSO
32	0,67	6	1	2	3	Make It	VSO
33	0,67	6	2	0	4	Make It	VSO
34	0,67	3	0	2	1	Start It	VSO
35	0,75	4	1	1	2	Do It	MBO

36	0,75	4	1	1	2	Make It	VSO
37	0,75	4	0	3	1	Start It	VO
38	0,75	4	0	3	1	Start It	VSO
39	0,83	6	1	3	2	Make It	VSO
40	1	5	2	1	2	Do It	MBO
41	1	3	0	3	0	I-klas	Overstapcoach
42	1	3	1	1	1	I-klas	VO
43	1	4	0	4	0	I-klas	VSO
44	1	3	1	1	1	Link It	MBO
45	1	3	1	1	1	Link It	MBO
46	1	2	0	2	0	Link It	MBO
47	1	4	1	2	1	Link It	MBO
48	1	4	1	2	1	Link It	Werk
49	1	3	0	3	0	Make It	VSO
50	1	4	1	2	1	Start It	VSO
51	1	5	2	1	2	Start It	VSO
52	1,25	4	2	1	1	Make It	PRO
53	1,25	4	1	3	0	Make It	VO
54	1,33	3	1	2	0	I-klas	MBO
55	1,33	6	4	0	2	I-klas	MBO
56	1,33	3	1	2	0	Link It	MBO
57	1,33	3	2	0	1	Link It	MBO
58	1,33	6	3	2	1	Make It	VO
59	1,33	6	4	0	2	Make It	VSO
60	1,4	5	2	3	0	I-klas	Leerplicht
61	1,5	4	2	2	0	Do It	MBO
62	1,5	4	3	0	1	I-klas	MBO
63	1,5	6	4	1	1	I-klas	MBO
64	1,5	4	2	2	0	I-klas	VSO
65	1,5	2	1	1	0	Link It	MBO
66	1,5	2	1	1	0	Link It	MBO
67	1,5	6	3	3	0	Link It	MBO
68	1,5	4	2	2	0	Link It	MBO
69	1,5	6	3	3	0	Make It	VO
70	1,5	4	3	0	1	Make It	VSO
71	1,6	5	3	2	0	I-klas	MBO
72	1,6	5	4	0	1	I-klas	MBO
73	1,6	5	3	2	0	Link It	MBO
74	1,6	5	3	2	0	Make It	VO
75	1,6	5	4	0	1	Start It	VO
76	1,6	5	3	2	0	Start It	VO
77	1,67	3	2	1	0	Do It	MBO
78	1,67	3	2	1	0	Do It	MBO
79	1,67	3	2	1	0	I-klas	MBO
80	1,67	3	2	1	0	I-klas	MBO
81	1,67	3	2	1	0	I-klas	MBO
82	1,67	3	2	1	0	Make It	VO
83	1,67	3	2	1	0	Make It	VO

84	1,67	3	2	1	0	Start It	VO
85	1,67	6	4	2	0	Start It	VO
86	1,67	6	4	2	0	Start It	VO
87	1,75	4	3	1	0	Do It	Leerplicht
88	1,75	4	3	1	0	Make It	VO
89	1,75	4	3	1	0	Start It	VO
90	1,75	4	3	1	0	Start It	VO
91	1,75	4	3	1	0	Start It	VSO
92	1,8	5	4	1	0	Do It	MBO
93	1,8	5	4	1	0	Link It	MBO
94	1,83	6	5	1	0	I-klas	MBO
95	1,83	6	5	1	0	Make It	VO
96	2	2	2	0	0	I-klas	MBO
97	2	3	3	0	0	I-klas	VO
98	2	2	2	0	0	Link It	MBO
99	2	3	3	0	0	Link It	MBO
100	2	4	4	0	0	Link It	MBO
101	2	2	2	0	0	Link It	MBO
102	2	3	3	0	0	Link It	MBO
103	2	4	4	0	0	Make It	PRO
104	2	6	6	0	0	Make It	VO
105	2	4	4	0	0	Make It	VO
106	2	3	3	0	0	Start It	VO
107	2	6	6	0	0	Start It	VO
108	2	3	3	0	0	Start It	VO
109	2	3	3	0	0	Start It	VO
110	2	5	5	0	0	Start It	VO
111	2	4	4	0	0	Start It	VO
112	2	4	4	0	0	Start It	VO
113	2	4	4	0	0	Start It	VO

Bijlage 5 – Gemiddelde verblijfsduur op OPDC Utrecht

Onderstaand schema toont de gemiddelde verblijfsduur in maanden:

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Start It	11,0	13,4	9,5	9,2	11,0	7,8	8,4
Make It	-	-	10,7	12,6	12,9	10,0	15,2
Link It	9,7	15,9	16,7	17,0	19,9	23,8	14,5
Do It	9,9	20,3	16,1	15,9	20,2	13,8	17,4
I-klas	-	-	-	-	18,6	13,1	19,0
Totaal	9,6	14,9	12,0	13,1	16,4	13,0	14,4

Bijlage 6 – Behaalde vo- en mbo-diploma's tot en met oktober 2016

Start It	Uitstroomjaar	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Diploma	VO	9	24	19	37	14	39	13	38	-	-	-	-	-	-
	Mbo-1	11	30	13	25	8	22	5	15	-	-	-	-	-	-
	Mbo-2/3/4	13	35	10	20	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geen diploma	4	11	9	18	11	31	16	47	26	100	21	100	25	100
	Onbekend	6		6		3		4		1		3		2	

Link It	Uitstroomjaar	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Diploma	VO	3	30	13	43	10	56	8	57	21	84	15	88	16	84
	Mbo-1	-	-	4	13	1	6	2	14	-	-	1	6	-	-
	Mbo-2/3/4	6	60	10	33	5	28	4	29	3	12	-	-	1	5
	Geen diploma	1	10	3	10	2	11	1	7	1	4	1	6	2	11
	Onbekend	5		1		2		-		1		2		3	

Do It	Uitstroomjaar	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Diploma	VO	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	15	45	7	58
	Mbo-1	28	72	22	56	17	39	15	44	28	72	8	23	-	-
	Mbo-2/3/4	10	26	11	28	13	30	10	29	4	10	-	-	-	-
	Geen diploma	1	3	5	13	14	33	9	26	7	18	10	29	5	42
	Onbekend	16		8		3		2		2		2		-	

Make It	Uitstroomjaar	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Diploma	VO					9	35	12	32	9	31	4	11	-	-
	Mbo-1					8	31	9	28	9	31	6	17	-	-
	Mbo-2/3/4					2	8	3	9	-	-	-	-	-	-
	Geen diploma					7	27	14	44	11	38	26	72	30	100
	Onbekend					5		1		3		3		2	

I-klas	Uitstroomjaar	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Diploma	VO									-	-	7	33	13	65
	Mbo-1									1	20	1	5	-	-
	Mbo-2/3/4									-	-	1	5	-	-
	Geen diploma									4	80	12	57	7	35
	Onbekend									-		2		2	

OPDC Utrecht is bedoeld voor leerlingen die als gevolg van een stapeling van problematiek tijdelijk geen onderwijs kunnen volgen in het regulier vo. Op OPDC Utrecht volgen leerlingen onderwijs en krijgen zij extra ondersteuning en intensieve begeleiding bij het aanpakken van hun problemen. Dat gebeurt in de vorm van arrangementen op maat. Naast onderwijs en ondersteuning aan leerlingen op het OPDC, versterkt OPDC Utrecht ook de preventieve functie van het reguliere onderwijs. Het OPDC vervult – als tussenvoorziening en expertisecentrum –een voortrekkersrol in de vormgeving en invulling van passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband Sterk VO.

Sinds de oprichting van OPDC Utrecht in 2009 worden de leerlingen in hun schoolloopbaan gevolgd in het kader van de Regiomonitor VSV Utrecht. Door middel van de monitoring wordt nagegaan in hoeverre leerlingen op het OPDC passende ondersteuning krijgen en werken aan het omgaan met en verminderen van hun problemen. Ook na uitstroom blijven de leerlingen gevolgd worden in hun schoolloopbaan. Eind 2016 / begin 2017 is de zevende meting uitgevoerd.
In de rapportage zijn de hoofddoelen van passend onderwijs als kader gebruikt. Dat betekent dat is gekeken naar de mate waarin OPDC Utrecht een passende plek is voor de leerlingen en naar de mate waarin leerlingen van OPDC Utrecht een doorgaande schoolloopbaan hebben. Binnen dit kader is in deze meting extra aandacht besteed aan twee thema's: het functioneren en succes van de kernpartneraanpak en de schoolloopbaan van uitstromers richting het vso.

De Regiomonitor VSV Utrecht heeft tot doel om beleid en maatregelen ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten te monitoren en te evalueren. In de monitor worden jongeren in de RMC-regio Utrecht gevolgd in hun schoolloopbaan.
De Regiomonitor VSV Utrecht is ontwikkeld met financiële steun van de gemeente Utrecht en wordt uitgevoerd door KBA Nijmegen.